

Lapselle säästäminen epävarmassa maailmantilanteessa

Amanda Myllymaa

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lapselle säästäminen epävarmassa maailmantilanteessa

Amanda Myllymaa
Liiketalouden koulutus
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2024

Amanda Myllymaa

Lapselle säästäminen epävarmassa maailmantilanteessa

Vuosi

2024

Sivumäärä

47

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, onko epävarma maailmantilanne vaikuttanut lapselle säästämiseen. Tavoitteena oli tarjota kaikille kiinnostuneille tietoa lapselle säästämisestä, etenkin sijoittamisesta, sekä epävarmuustekijöiden mahdollisista vaikutuksista lapselle säästämiseen. Opinnäytetyön tutkimusongelma oli, onko epävarma maailmantilanne vaikuttanut lapsille suunnattujen säästöjen määrään. Samalla tutkittiin, mitä säästötapoja vanhemmat suosivat, millä summilla he säästävät lapselle sekä ovatko he saaneet tukea lapselle säästämiseen epävarmoina aikoina. Kohderyhmään kuuluivat kaikki alaikäisten lasten vanhemmat. Opinnäytetyössä huomioidaan myös vanhemmat, jotka eivät säästä tällä hetkellä lapselle. Heidän kohdallaan tutkittiin, ovatko he harkinneet säästämisen aloitusta lapselle tai lopettaneet lapselle säästämisen lähiaikoina.

Opinnäytetyön aikana suoritettiin kvantitatiivinen tutkimus. Alaikäisten lasten vanhemmille suunnattiin kyselytutkimus, joka julkaistiin kahdessa eri Facebook ryhmässä. Vastauksia saatiin 136 kappaletta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin aluksi tämänhetkistä maailmantilannetta, erityisesti inflaatiota ja sen viimeaikaista nousua, suomalaisten taloudellista tilannetta, lapselle säästämistä ja sijoittamista, tilastoja säästämisestä sekä yleisimpiä sijoitusvälineitä. Teoria perustui alan kirjallisuuteen, verkkomateriaaleihin sekä alan lehtiin, erityisesti asiantuntijoiden haastatteluihin. Tutkimuksessa selvisi, että epävarmalla maailmantilanteella ei ollut suurta vaikutusta lapselle säästettäviin summiin. Suurin osa vanhemmista pystyivät jatkamaan lapselle säästämistä aikaisempaan tapaan. Lapsiperheissä rahaa jäi kuitenkin aikaisempaa vähemmän säästöön, eivätkä kaikki halukkaat pystyneet säästämään lapselle. Pieni osa vanhemmista joutuivat tauottamaan säästämisen. Rahastosäästäminen pienellä kuukausisummalla oli yleisin tapa säästää lapselle.

Asiasanat: säästäminen, sijoittaminen, lapsiperheet, inflaatio

Amanda Myllymaa

Saving for a Child in an Uncertain World Situation

Year

2024

Pages

47

The purpose of this bachelor's thesis was to examine whether the uncertain world situation has impacted savings for children. The objective was to provide everyone interested with information on saving for a child, especially about investing, and how factors of uncertainty may affect the savings. The research problem of the thesis was to investigate whether the uncertain world situation has affected the amount of savings for children. The preferred saving methods for parents, the amounts they save for their child, and whether they have received support for saving for a child in uncertain times were also examined. The target group consisted of parents of minor children. The thesis also considered parents who were not currently saving for their children. In their case, the parents' intentions to start saving for a child or whether they have recently stopped saving for a child were investigated.

A quantitative method was applied in this thesis. A questionnaire was directed to the parents of underaged children, and it was published in two different Facebook groups. 136 responses were received. The theoretical background of the thesis initially discussed the current world situation, especially inflation and its recent rise, the financial situation of Finnish people, saving and investing for children, statistics on savings and the most common investment instruments. The theory was based on the literature of the field of study, online materials, and journals, especially interviews with experts. The study found that the uncertain world situation did not have a big impact on the amounts saved for a child. Most parents were able to continue saving for their child as before. However, families with children had less money to save than before, and not everyone who wanted could save for their children. A small number of parents had had to stop saving. Saving a small monthly amount in a fund was the most common way for child savings.

Keywords: saving, investing, family with children, inflation

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Opinnäytetyön taustaa	8
1.2	Työn tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajausta	8
1.3	Tutkimusmenetelmä ja tietoperusta	8
2	Maailmantilanne tällä hetkellä	9
2.1	Inflaatio ja korkotaso.....	10
2.2	Inflaation ja korkojen viimeaikainen nousu	11
2.3	Suomalaisten taloudellinen tilanne.....	13
3	Säästäminen ja sijoittaminen lapselle	14
3.1	Tietoa lapselle sijoittamisesta	16
3.1.1	Riskit ja hajauttaminen.....	16
3.1.2	Verotus ja valvonta.....	17
3.2	Tilastoja säästämisestä ja sijoittamisesta	18
3.3	Tilastoja epävarmuustekijöiden vaikutuksista	19
3.4	Yleisimmät sijoitusvälineet	20
3.4.1	Rahastosäästäminen.....	21
3.4.2	Osakesijoittaminen.....	21
4	Tutkimustulokset	22
4.1	Perustiedot.....	23
4.2	Lapselle säästäminen	25
4.3	Epävarman maailmantilanteen vaikutukset lapsiperheisiin	27
4.4	Säästettävät summat lapselle	28
4.5	Tuen tarve ja vastaajien kommentteja	30
5	Johtopäätökset	32
5.1	Pohdinta	33
5.2	Validiteetti ja reliabiliteetti.....	34
	Lähteet.....	36
	Kuviot	40
	Taulukot	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Säästämisen ja sijoittamisen suosio on kasvanut vuosi vuodelta ja erityisesti rahastosäästäminen on suomalaisten suosiossa. Vuoden 2022 lopussa 1,89 miljoonaa suomalaisista omisti rahasto-osuuksia tai pörssiosakkeita. (Tilastokeskus 2023a.) Myös lapselle säästäminen ja sijoittaminen on kasvusuunnassa. Nordeassa alaikäisten omistamien rahasto-osakkeiden määrä kasvoi vuonna 2020 vuodessa jopa 20 prosenttia. Tilille säästäminen oli edelleen yleisin tapa säästää lapselle, mutta rahastosäästäminen on yleistynyt. (Nordea 2020.)

Lapselle säästäminen auttaa lasta pärjäämään taloudellisesti aikuistuttuaan. Lapselle säästetään usein säästötilille, mutta sijoittaminen on tehokkaampi tapa kerryttää varoja. Usein sanotaan, että aika on sijoittajan paras ystävä, minkä vuoksi pienetkin säästöt ovat tehokas tapa kerryttää lapselle varoja. Tärkeä osa sijoittamista on myös lasten talouskasvatus, jotta lapsi osaisi käyttää varoja hyödyllisesti tulevaisuudessa. Lapselle sijoittaessa tulee myös muistaa huomioida lahjaverot, lähde- tai pääomaverot, sekä lakien määräykset lapselle sijoittamisesta. (Myllyoja & Kullas 2010, 188-190.)

Lapselle säästämisessä ja sijoittamisessa on monta hyötyä, mutta kaikki eivät sitä kuitenkaan tee. Yleisin syy säästämättömyydelle oli ylimääräisen rahan puute. Näin todettiin sekä Nordean (2020) että Danske Bankin (2019) tutkimuksissa. Lisäksi Danske Bankin (2019) tutkimuksessa kerrottiin toiseksi yleisimmän syyn olleen sijoittamisen tarpeettomuus vanhemman mielestä. Tämän vuoksi haluan lisätä tietoisuutta sijoittamisesta, jotta vanhemmat ymmärtäisivät, että jo pienen summan sijoittaminen kerryttää suuren potin lapselle pitkällä aikavälillä.

Tällä hetkellä ihmisten arkea synkistää nousseet elinkustannukset. Suomalaisten rahatilanne on heikentynyt rajusti kahden viime vuoden aikana. Vuonna 2021 suomalaisista 61 prosenttia tienasi enemmän, kuin mitä hän kulutti. Vastaava luku vuodelle 2023 oli 43 prosenttia. Rahaa jäi vähemmän käytettäväksi ja monet joutuivat turvautumaan säästöihin, jotta rahat riittivät. (Säästäminen ja luotonkäyttö 2023, 6.) Myös huoli rahojen riittävydestä oli lisääntynyt, ja jopa puolet keskituloisista olivat vähintään kerran kuukaudessa miettineet rahojensa riittävyyttä (Danske Bank 2023).

Syitä taloudelliseen ahdinkoon on monia. Näitä ovat mm. inflaatio, korkojen nousu, energia-kriisi ja polttoaineen hinnannousu. Myös koronapandemian vaikutuksia näkyy edelleen. Lapselle säästämiseen sen vaikutukset vuonna 2020 oli Nordean (2020) mukaan pienet. Vain 11 prosenttia vanhemmista vähensivät säästämisen määrää ja 74 prosenttia jatkoi säästämistä aikaisempaan tapaan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on saada ajankohtaisempaa tietoa aiheesta ja selvittää, onko epävarmat ajat vaikuttaneet suuremmin säästämisen ja sijoittamisen määrään.

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Olen kiinnostunut säästämisestä sekä sijoittamisesta, ja haluan oppia aiheesta lisää. Aiheen valintaan vaikutti ajankohtainen maailmantilanne, missä inflaatio on kehittynyt kovaa vauhtia. Itse perheellisenä toivoisin ymmärtäväni lapselle sijoittamista paremmin, jotta voin tehdä parhaat ratkaisut tulevaisuudessa. Samalla haluan rohkaista muita vanhempia aloittamaan lapselle säästäminen, vaikka epävarma maailmantilanne huolettaisi.

Lapselle säästäminen on pitkäkestoinen prosessi, joten jo pieni summa kerryttää nuorelle varoja itsenäiseen elämään. Kaikki säästämisestä, etenkin sijoittamisesta, kiinnostuneet hyötyvät tutkimustyöstäni, mutta erityisesti vanhemmat ja vanhemmiksi toivovat voivat saada apua lapselle säästämisen aloittamiseen. Myös sijoitusvälineitä tarjoavat tahot voivat hyötyä tutkimustuloksistani, koska asiakkaiden ymmärtäminen parantaa yleisesti palveluiden laatua.

1.2 Työn tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaus

Opinnäytetyöni on tutkimustyö. Tarkoituksena on tarkastella epävarman maailmantilanteen vaikutusta lapselle säästämiseen. Tavoitteena on tarjota kaikille kiinnostuneille lisätietoa siitä, miten epävarmuustekijät näkyvät lapsille suunnattuihin säästöihin. Tavoitteena on myös kannustaa vanhempia aloittamaan lapselle säästäminen, erityisesti sijoittaminen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on; Kuinka epävarma maailmantilanne vaikuttaa lapsille suunnattujen säästöjen määrään? Tutkimuksen apukysymyksinä ovat seuraavat:

- Miten vanhemmat säästävät lapselle?
- Minkälaisilla summilla vanhemmat säästävät lapselle?
- Ovatko vanhemmat saaneet tukea lapselle säästämiseen ja sijoittamiseen epävarmassa maailmantilanteessa?

Opinnäytetyö on rajattu keskittymään mahdollisiin muutoksiin lapsiperheiden varallisuudessa sekä lapsille suunnattuihin säästöihin. Tarkastellaan muun muassa, aloitetaanko säästäminen epävarmuuksista huolimatta, kuinka yleistä säästäminen on, jatkuuko säästäminen samoilla summilla vai onko säästäminen tauotettu lisääntyneiden kasvaneiden kustannusten vuoksi. Olen myös kiinnostunut selvittämään, saavatko vanhemmat tukea ja neuvoja sijoituspalveluita tarjoavilta yrityksiltä sijoittamisen epävarmuuksista.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja tietoperusta

Tutkimusmenetelmänä hyödynnän kvantitatiivista tutkimusta. Kvantitatiivinen tutkimus, eli määrällinen tutkimus, antaa numeerista tietoa ja se pyrkii yleistämään ilmiötä. Aineiston kerääminen suurelta joukolta on oleellista, jotta voidaan yleistää, ja se tapahtuu yleensä kyselylomakkeella. (Kananen 2019, 80.) Määrällisen tutkimuksen avulla on mahdollista selittää ja

kuvata ihmisiin liittyviä asioita ja ilmiöitä. Tutkijan on myös helpompi pysytellä objektiivisena kyselytutkimuksessa. (Vilka 2021a, Määrällinen tutkimus.) Määrällinen tutkimus sopii menetelmäksi opinnäytetyölleni, koska pyrin selvittämään, miten paljon sijoitusten määrä on muuttunut. Kyselylomakkeella tavoitan suuren määrän vanhempia ja uskon saavani monipuolisesti vastauksia.

Vanhemmille suunnataan kyselylomake, joka jaetaan erilaisissa Facebook ryhmissä. Ryhmiksi valikoituu Sijoituskerho sekä mahdollisesti Huhtikuiset 2020, jos vastauksia tulee niukasti. Kyselyn lähetän kyseisissä ryhmissä, koska sijoituskerho on yksi suosituimmista sijoitusryhmistä Facebookissa. Huhtikuiset 2020 on ryhmä, joissa olen jo jäsenenä, ja siellä käydään aktiivisesti keskustelua lapsiin liittyvissä asioissa. Kyselytutkimuksen tavoitteena on saada vastauksia heiltä, jotka säästävät lapselleen tällä hetkellä, mutta myös sitä harkitsevilta. Kyselylomakkeen tarkoituksena on saada mahdollisimman monilta vastauksia heidän säästö- ja sijoitustottumuksistaan ja niiden mahdollisista muutoksista. Toivon saavani yli 100 vastausta.

Säästämistä ja sijoittamisesta löytyy suuri määrä tietoa. Opinnäytetyöni perustuu alan kirjallisuuteen, erityisesti teoksiin, joista löytyy tietoa lapselle säästämistä. Pyrin käyttämään mahdollisimman tuoretta materiaalia. Myös verkosta löytyy hyviä säästö- ja sijoitusoppaita sijoituspalveluyritysten ja Pörssisäätiön sivuilta. Alaa käsittelevistä lehdistä, kuten Kauppa-lehdestä ja Arvopaperista, saan tuoreempaa tietoa asiantuntijoiden ajatuksista ja haastatteluilta. Pankit ovat tehneet tutkimuksia säästämistä, joita voin hyödyntää opinnäytetyössä. Verkkosivut ja lehdet tarjoavat myös kattavasti tietoa inflaation ja muiden kriisien vaikutuksesta ihmisiin.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsittelen aluksi, mitkä asiat ovat johtaneet epävarmaan maailmantilanteeseen ja kuinka ne ovat vaikuttaneet ihmisten arkeen. Seuraavassa luvussa keskityn lapselle säästämiseen, miten se tapahtuu, mitä asioita tulee huomioida sekä tilastoja lapselle säästämistä. Luvun loppuun kertaan vielä yleisimmät tavat sijoittaa lapselle. Teoriaosuuden jälkeen kerron suorittamastani kyselytutkimuksesta, sekä avaan kyselytutkimuksen tuloksia. Lopuksi teen johtopäätöksiä sekä pohdintoja, ja viimeisenä käsittelen työn luotettavuutta.

2 Maailmantilanne tällä hetkellä

Maailma on kokenut epävarmoja käänteitä 2020- luvulla. Vuonna 2020 koronapandemia levisi laajasti maailmalla. Suomessa julistettiin poikkeusolot, otettiin käyttöön valmiuslaki ja moinin rajoittamistoimenpiteisiin kehoitettiin. Erikoisolosuhteet jatkuivat keväälle 2022. (Eduskunta 2022.) Poikkeusolot vaikuttivat suomalaisiin ja epävarmuus nosti kotitalouksien säästämistä. Säästämisaste on se osuus, mikä jää, kun käytettävissä olevista tuloista

vähennetään menot. Monien tulot laskivat sulkujen vuoksi, mutta samalla kulutuksia pienennettiin ja rahaa jäi siksi myös säästöön. (Tilastokeskus 2020.)

Koronapandemian rauhoituttua oli seuraavan huolenaiheen aika. Helmikuussa 2022 Venäjä aloitti luvattoman hyökkäyssodan Ukraina. Sota jatkuu edelleen, mikä vaikuttaa Suomen talouteen ja kotitalouksiin suuresti. Ruoan sekä energian hinnat ovat nousseet ja yrityksillä on ollut pulaa raaka-aineista, työvoimasta sekä varaosista. (Euroopan keskuspankki 2022.) Suomen talouskehitys on heikentynyt, koska nousseet elinkustannukset ovat kannustaneet suomalaisia jatkamaan säästämistä. Epävarmuus tulevasta johtaa kulutuksen lykkäämiseen, eikä ihmiset uskalla investoida suuria summia esimerkiksi asuntorakentamiseen. (Suomen pankki 2023a.) Kesäkuussa 2023 kansalaispulssin (2023) kyselyn mukaan 72 prosenttia suomalaisista kertoi olleensa ainakin jossain määrin huolissaan Venäjän hyökkäyssodan seurauksien vuoksi.

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin inflaatiota ja korkotasoa, sekä miten ne ovat muuttuneet lähivuosina. Luvun lopussa pohditaan suomalaisten taloudellista tilannetta tällä hetkellä.

2.1 Inflaatio ja korkotaso

Tavaroiden ja palveluiden hinnat vaihtelevat jatkuvasti, välillä hinnat laskevat ja välillä nousevat. Kun tuotteiden ja palveluiden hinnat nousevat, on kyse inflaatiosta. Inflaatioaikana hinnat nousevat laaja-alaisesti, eikä kyse ole pelkästään tiettyjen tuotteiden tai palveluiden hintakehityksestä. Kaikki kotitalouksien käyttämät tuotteet ja palvelut huomioidaan inflaatiota mitattaessa, ja loppusummaa verrataan edellisvuoden mitattuun hintatasoon. Tuotteilla ja palveluilla, joihin käytetään suuria summia, kuten sähköllä, on suurempia vaikutuksia inflaation kehitykseen kuin tuotteilla, joihin käytetään vähemmän rahaa. (Euroopan keskuspankki 2023.)

Inflaation mittarina käytetään usein kuluttajahintaindeksiä. Se kuvaa niiden tuotteiden ja palveluiden hintakehitystä, joita suomalaiset kotitaloudet kuluttavat. (Tilastokeskus 2023b.) Euroalueella käytetään yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä, jonka lyhenne on YKHI. Jokaisessa EU-maassa käytetään samaa menetelmää, jotta tietoja pystytään vertaamaan keskenään. Näiden tietojen avulla EKP, eli Euroopan keskuspankki, pystyy tekemään järkeviä talouspäätöksiä. EKP:n tehtäviin kuuluu hintavakauden ylläpitäminen, eli pyrkimys pitää inflaatio hitaana, tasaisena ja ennustettavana. Inflaation tavoiteprosentti on kaksi. (Euroopan keskuspankki 2023.) Kahden prosentin inflaatiota ajatellaan tarkoittavan elpyvää ja kasvavaa taloutta (Leppänen 2022).

Inflaation tulisi olla riittävästi yli nolla prosenttia, jotta voidaan poissulkea deflaation riski. Deflaatiolla saattaa olla inflaatiota negatiivisemmat vaikutukset talouteen. Deflaation vallitessa rahan arvo nousee ja hinnat sekä palkat laskevat. Velkoja maksaessa raha on

arvokkaampaa kuin velanottohetkellä, jonka vuoksi deflaatio saattaa aiheuttaa konkurssseja ja velkakriisejä. (Suomen pankki 2023b.)

Nopea inflaation kiihtyminen vaikuttaa talouteen negatiivisesti. Inflaation seurauksena rahan arvo alenee, eli ostovoima heikkenee. Hinnosta saatava tieto vähenee inflaation muuttuessa, minkä vuoksi taloudelliset päätökset voivat antaa väärää tietoa ja johtaa siihen, että talouskasvu hidastuu. Muuttuva hintakehitys voi olla haitaksi erityisesti säästäjille, koska rahallisten säästöjen arvo saattaa muuttua satunnaisesti. Kun inflaation kehitys on epävarmaa, voidaan korkoja myös nostaa, jotta riski pienenee. (Suomen pankki 2023b.)

Inflaatio määrittää korkotason. Kun inflaatio, eli hinnat, kasvavat liian nopeasti, on EKP:n mahdollista nostaa ohjauskorkoja inflaation hillitsemiseksi. Lainan ottaminen muuttuu silloin kalliimmaksi ja ylimääräistä rahaa jää vähemmän käytettäväksi. Tämä johtaa inflaation hidastumiseen. Korkoja voidaan sen sijaan laskea, jos inflaatio hidastuu liikaa. (Euroopan keskuspankki 2022.)

Kun pankit hakevat lainaa keskuspankilta, maksavat ne lainasta ohjauskoron verran. Pankit määrittävät itse millä korkotasolla yksityishenkilöt ja yritykset saavat lainaa, mutta ohjauskorko vaikuttaa yleensä sen tasoon. (Euroopan keskuspankki 2022.) Kun pankit joutuvat maksamaan enemmän omista lainoistaan, tarvitsevat ne enemmän rahaa lainanottajilta. Ohjauskorkojen muuttumisen huomaa pankkien myöntämissä asuntolainoissa, pankkitalletuksissa sekä sijoitusten koroissa. (Euroopan keskuspankki 2022.) Pankin tarjoamiin lainoihin käytetään yleensä euromaiden yhteistä viitekorkoa Euriboria (OP 2023a).

2.2 Inflaation ja korkojen viimeaikainen nousu

Inflaatio pysyi Suomessa suhteellisen tasaisena ja matalana pitkään. 2010- luvulla inflaatio oli keskimäärin 1,3 prosenttia. (Rahoitus & kasvu -katsaus 2022, 6.) Alla olevasta kuviosta (1) voidaan huomata, kuinka inflaatio hidastui 2020- vuoden alussa koronapandemian alkuvaiheissa. Vuonna 2021 inflaatio kiihtyi nopeaa tahtia ja vuonna 2022 inflaatio kehittyi rajusti. Nousun tahti oli nopeinta 40 vuoden aikana. Inflaatio oli korkeimmillaan 9,1 prosenttia joulukuussa 2022. Tämän jälkeen kuluttajahintojen nousu hidastui ja inflaatio on lähtenyt laskuun. (Kana-noja, Korhonen, Kuusisto, Nieminen & Soinne 2023.)

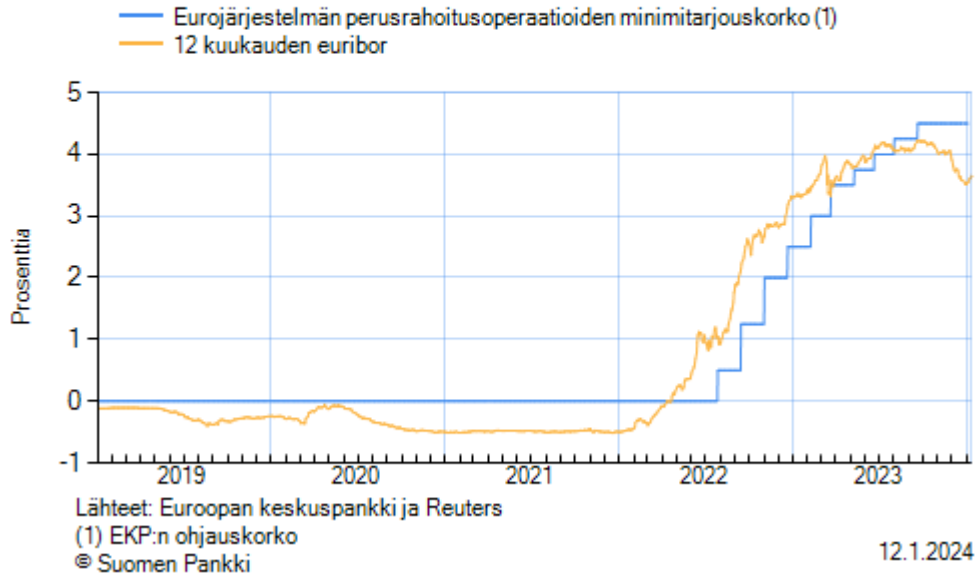
Lähde: Tilastokeskus, kuluttajahintaindeksi

Kuvio 1: Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos 2001-2023. (Tilastokeskus 2023b.)

Viime vuosien inflaation nousu johtuu monen asian summasta. Koronapandemian väistyttyä talous lähti elpymään, keskuspankkien rahapolitiikka oli erityisen elvyttävää ja yritysten tuotanto on ollut hitaampaa esimerkiksi kallistuneiden raaka-aineiden vuoksi. Energiamarkkinat ovat myös olleet epävakaita Venäjän hyökkäyssodan ja pakotteiden vuoksi. Venäjän toiminnan vuoksi energian hinta, sekä elinkustannukset ovat nousseet. Tuotteiden tarjonta ei vastaa kysyntään. (Leppänen 2022.) Vuoden 2022 inflaation nopean kiihtymisen syy on erityisesti energian ja elintarvikkeiden kallistuminen (Euroopan keskuspankki 2022).

Inflaation noustessa myös korot nousivat. Korot pysyivät matalina, jopa miinuksella, pitkään, minkä vuoksi suomalaiset tottuivat mataliin lainakuluihin. Ennusteet olivat positiivisia, asiantuntijat ja pankit arvioivat matalien korkojen jatkuvan vielä pitkään. Ennusteet eivät kuitenkaan toteutuneet ja korot lähtivät nopeaan nousuun. (von Gerich 2023.) Kuten alla olevasta kuviosta (2) voidaan huomata, nostettiin ohjauskorkoja ensimmäisen kerran heinäkuussa 2022. Ohjauskorot ovat edelleen tänä päivänä 4,5 prosenttia. Euribor korot reagoivat maailmantilanteeseen sekä ohjauskorkoihin, ja 12 kuukauden euribor oli korkeimmillaan 4,228 prosenttia syyskuussa 2023, jonka jälkeen se on laskeneet maltillisesti. Tammikuussa 2024 euribor on ollut 3,5-3,7 prosentin tienoilla. (Suomen pankki 2024.)

Euroopan keskuspankin ohjauskorko ja 12 kuukauden euribor

Kuvio 2: Ohjauskorko ja 12 kuukauden euribor. (Suomen pankki 2024.)

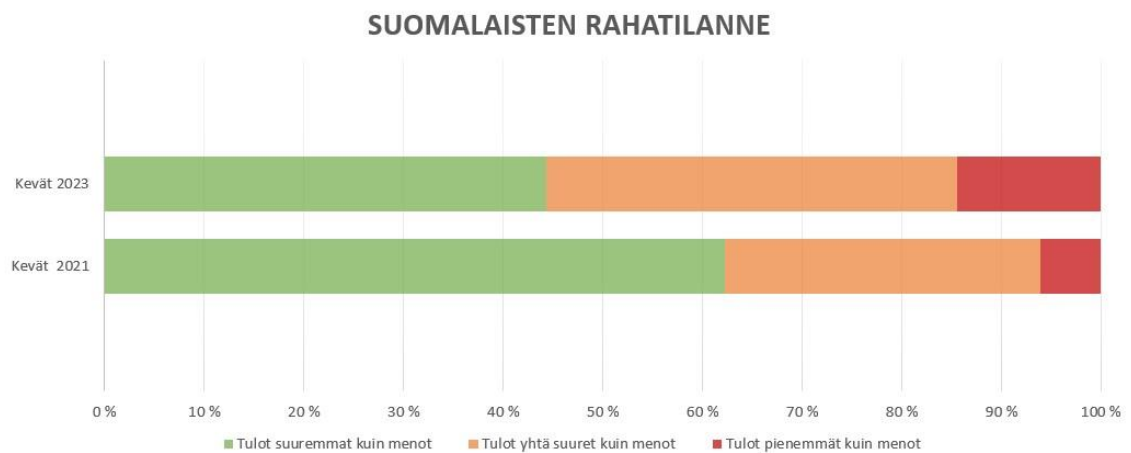
Inflaation nopea kehitys on kuitenkin jo hidastunut. Energian hinnat ovat lähteneet laskuun vuoden 2022 korkeimmista hinnoista ja kotitalouksien ostovoiman arvioidaan nousevan lähitulevaisuudessa. Talouden toipuminen kestää kuitenkin vielä pitkään. Korot pysyvät vielä korkeina vaikuttaen kotitalouksiin, mutta arvioiden perusteella ne lähtevät laskuun vuosina 2024–2026. (Suomen pankki 2023.) Edellisvuosien kokemusten perusteella tulee kuitenkin muistaa varautua myös jatkossa taloudellisiin muutoksiin.

2.3 Suomalaisen taloudellinen tilanne

Inflaatio on vaikuttanut laajasti kotitalouksiin ja korkojen nousu yllätti suomalaiset. Uusien velkojen otto hidastui, minkä vuoksi velkaantumistaso kotitalouksissa laski vuonna 2022. Lainamenojen lisäksi lämmityskustannukset sekä polttoaineen hinnat nousivat. Tulot eivät ole kuitenkaan nousseet inflaation tavalla, mikä on johtanut ostovoiman heikkenemiseen. Monet suomalaiset joutuvat pohtimaan kulutustensa pienentämistä. (Kananoja yms. 2023.)

Finanssialan teettämässä tutkimuksessa Säästäminen ja luotonkäyttö (2023, 6) verrataan suomalaisten rahatilannetta eri vuosina. Alla olevasta kuviosta (3) nähdään, kuinka rahatilanne oli heikentynyt selvästi lyhyessä ajassa. Keväällä 2023 ainoastaan 43 prosentilla suomalaisista tulot olivat suuremmat kuin menot. Vuonna 2021 vastaava luku oli 61 prosenttia. Heidän määränsä, joilla tulot ja menot ovat yhtä suuret, oli kasvanut 31 prosentista 40 prosenttiin. On huolestuttavaa huomata, että myös heidän osuutensa, joiden tulot olivat pienemmät kuin

menot, oli kasvanut 6 prosentista 14 prosenttiin. Myös Danske Bankin (2023) Taloudellinen mielenrauha tutkimuksessa huomattiin suomalaisten raha-ahdinko. Kahden vuoden aikana huoli rahojen riittävydestä keskituloisten keskuudessa nousi rajusti, ja jopa puolet keskituloisista oli vähintään kerran kuukaudessa huolissaan rahan riittävydestä.

Kuvio 3: Suomalaisten rahatilanne vuosina 2021 ja 2023. (mukaihen Säästäminen ja luotonkäyttö 2023, 6.)

Vähittäiskaupan tutkimussäätiö selvitti marraskuussa 2022 erityisesti nuorten ja pienituloisten olleen huolissaan maailmantilanteesta. Suomalaiskuluttajista yli puolet halusivat vähentää kulutustaan seuraavien 12 kuukauden aikana. Etenkin naiset, nuoret (alle 34-vuotiaat) ja opiskelijat olivat kiinnostuneita pienentämään menojaan. (Kaupan liitto 2023.)

Nordean (2022a) teettämän Kotitalouspulssi- tutkimuksen mukaan yli 80 prosenttia suomalaisista kokivat hyödylliseksi seurata omia tulojaan ja menojaan aiempaa enemmän. Erityisesti naiset ja lapsiperheet olivat huolissaan kustannusten nousun takia. 60 prosenttia joutui tekemään muutoksia arjessaan hintojen ja korkojen nousun seurauksena. Nämä muutokset koskivat yleensä sähkönkulutusta, ruoan ostamista sekä palveluiden hyödyntämistä. Yksi kolmasosa vastaajista oli hakenut apua esimerkiksi läheisiltä tai pankilta taloutensa seuraamiseksi.

3 Säästäminen ja sijoittaminen lapselle

On monia syitä miksi vanhemmat säästävät lapsilleen. He haluavat muun muassa turvata lapsen opiskeluajan, auttaa ajokorttimaksuissa, kerryttää varoja takuuvuokriin ja/tai asunnon käsirahaa varten, mahdollistaa harrastuksia sekä säästää pahan päivän varalle. (Nordlund 2018, 129.) Lapselle voidaan säästää varoja eri tavoin ja eri summilla riippuen omasta elämäntilanteestaan. Kaikein helpoin tapa säästää lapselle on pankkitili. Pankkitilejä löytyy

monenlaisia ja pankit määrittävät omat ehtonsa, esimerkiksi mahdollisen koron määrän ja nostorajoitusten olemassaolon. Erityisesti lapsille suunnatuilla pankkitileillä, eli useimmiten säästötileillä, saattaa olla paremmat korot tai erityisehtoja, jotka tekevät säästämisestä hyödyllisempää. Tilille säästäminen kannattaa ainoastaan lyhytaikaisesti, koska koron määrä on yleensä pieni. Pitkällä aikavälillä sijoittaminen on järkevämpää. (Nordlund 2018, 136.) Tässä luvussa käsitellään seuraavaksi säästämistä ja sijoittamista, erityisesti miksi sijoittaminen olisi järkevää ja kuinka vanhemmat ovat säästäneet lapsilleen viime vuosina.

On hyödyllistä opettaa lapselle säästämisen tärkeyden ja järkevän rahankäytön periaatteet. Talouskasvatuksen avulla voidaan pyrkiä siihen, ettei nuori tuhlaisi säästettyjä varoja heti aikuistuttuaan. Pelkässä rahan säästämisessä korottomalle tai matalakorkoiselle pankkitilille on kuitenkin puutteita, koska raha makaa tilillä. Se ei ole tuottoisaa, ja inflaatio syö rahan arvoa. (Nordlund 2018, 153-154.)

Inflaatio pysyi pitkään alle prosentissa, eli tilillä säästäminen ei laskenut rahan ostovoimaa paljoa. Inflaation noustessa samalla rahalla saa kuitenkin nyt vähemmän. (Nordlund 2018, 153-154.) Jos vanhemmat säästävät lapselleen 18 vuotta inflaation ollessa keskimäärin 2 prosenttia, eli Euroopan keskuspankin tavoitteiden mukainen, laskee euron ostovoima n. 30 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että jos tänään antaisi lapselleen 100 euroa, se olisi 18 vuoden päästä vain 70 euron arvoinen. (Kukkasniemi 2021.)

Viisaan rahan (2021) artikkelissa sijoittaja ja talousvalmentaja Nordlund (2021) totesi suomalaisten vanhempien suosineen tilille säästämistä, mutta he olivat myös kiinnostuneita lapselle sijoittamisesta. 56 prosenttia suomalaisista säästivät lapselleen vuonna 2022, mutta heistä jopa 63 prosenttia säilöivät säästöjä pankkitilillä (Nordea 2022, Ekonomit 2022 mukaan). Vanhemmat pelkäsivät menettävänsä sijoitetut rahat, eivätkä sen vuoksi uskaltaneet kohdata sijoittamisen riskejä. Sijoittaminen olisi kuitenkin järkevää, koska pitkällä aikavälillä on mahdollista saada rahalle tuottoa, eikä inflaatio syö rahan arvoa. (Nordlund 2021, Viisaan rahan 2021 mukaan.)

Ennen ajateltiin usein sijoittamisen olevan ainoastaan eläkeikäisiä miehiä varten. Asenteet sijoittamista kohtaan ovat onneksi muuttuneet positiivisempaan suuntaan. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana sijoittaminen on yleistynyt nopeasti ja suomalaiset ovat vauraampia kuin koskaan ennen. Yksi syy yleistymiselle on rahasta ja sijoittamisesta puhuminen. Sosiaalisessa mediassa käydään ahkerasti keskustelua vaurastumisesta, mikä lisää monien intoa säästää ja sijoittaa. Myös pankit tarjoavat yksinkertaisia säästö- sekä sijoitusoppaita, ja kaupankäynti on muuttunut vaivattomaksi ja nopeaksi. (Myllyoja & Kullas 2020, 18-19.)

3.1 Tietoa lapselle sijoittamisesta

Ennen kuin aloittaa sijoittamisen lapselle, tulisi tarkastella, onko ylimääräistä rahaa. Vanhemman on järkevämpi ensin sijoittaa itselleen, ja jos varoja jää yli, voidaan aloittaa lapselle sijoittaminen. (Eronen 2023, Saleniuksen 2023 mukaan.) Sijoitusalan vaikuttaja Jasmin Hamid (2023) kertoo Mäkituomaksen artikkelissa (2023), että lapselle kannatta aloittaa sijoittaminen vasta, kun perheellä on kasassa tarpeeksi suuri käteispuskuri. Hyvänä käteispuskurina pidetään yleensä noin kolmen kuukauden kuluja vastaava summa. Säästämiseen tulisi käyttää vain varoja, joita ilman tietää pärjäävänsä lähivuosina. Varoja ei saa takaisin, varsinkaan jos varat siirretään lapsen omalle tilille tai sijoitetaan lapsen nimissä. (Mäkituomas 2023.)

Sijoittamalla varoja lapselle sijoitetaan samalla hänen tulevaisuuteensa. Mitä pidempi sijoitusaika on, sen suuremmalla todennäköisyydellä sijoitusten arvo kasvaa. Suositeltu sijoitusaika on vähintään 10 vuotta, jolloin tallessa on yleensä vähintään sijoitettu summa. Tämän aikana lisäksi korkoa korolle ilmiö on kerennyt toteutua ja tuloksia syntymään. Tuoton määrää on mahdotonta arvioida tarkkaan, mutta vuotuisen tuotto-odotuksen ajatellaan olevan pitkällä aikavälillä noin 7 prosenttia. (Nordlund 2021, Viisaan rahan 2021 mukaan.) Pienelläkin kuukausisummalla voidaan saada kasaan hyvä summa. Esimerkiksi sijoittamalla 20 vuoden ajan 20 euroa kuukaudessa olisi pääomaa sijoitettu 4 800 euroa. Jos sijoituksen tuottoprosentti olisi 5, olisi yhteissumma noussut 8 149 euroon, eli ylimääräistä rahaa saataisiin tuotoista 3 349 euroa. (Lehtipuu & Majasalmi 2018, 223.)

Jos huomioidaan myös korkoa korolle ilmiö, kasvavat varat vielä tehokkaammin. Korkoa korolle ilmiötä kutsutaan usein maailman kahdeksanneksi ihmeeksi, koska sijoitetun summan tuotot voidaan uudelleen sijoittaa, jotta myös tuotto kasvattaa tuottoa. Mitä aikaisemmin sijoittamisen aloittaa, sitä paremmin korkoa korolle ilmiö tuottaa, eli lapselle säästäessä pienikin summa voi kasvaa suureksi pitkällä tähtäimellä. (Heikinheimo 2023.) Seuraavaksi on esimerkki, joka auttaa havainnollistamaan ilmiön tehokkuuden. Lapselle säästetään 100 euroa kuukaudessa 20 vuoden ajan. Tilisäästämisellä säästöajan lopussa kasassa olisi 24 000 euroa. Jos varat sijoitettaisiin ja vuotuinen tuotto olisi 7 prosenttia, voisi sijoitusten loppusumma olla 20 vuoden päästä jopa yli 50 000 euroa. Näissä esimerkeissä tulee kuitenkin muistaa, ettei tuotto ole tasaista ja sijoituksen arvo voi myös laskea. (S-pankki 2023.)

3.1.1 Riskit ja hajauttaminen

Sijoitussuunnitelmaa tehdessä on oleellista tunnistaa oma riskinsietokykynsä. Sijoitusmaailmassa riskinsietokyky tarkoittaa yleensä sitä, miten sijoittaja suhtautuu mahdollisten tappioiden syntymiseen. Suurta tuottoa haaveilevalta tarvitaan riskinottoa, eli vastaavasti pienemällä riskinotolla saadaan matalampi tuotto-odotus. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 12.) Lapselle sijoittaessa sijoitushorisontti on yleensä pitkä, eli myös pienellä riskinotolla voidaan kerryttää hyvä summa. Ekonomisti Nummiaro (2021) kertoo LähiTapiolan (2021)

artikkelissa suomalaisten vanhempien olleen varovaisia sijoittajia, jotka mieluummin valitsivat tilillä säästämisen kuin sijoittamisen. Hän kuitenkin toteaa hallitun riskinoton olevan kannattavaa, sillä ne auttavat tasaamaan epävarmoina aikoina tapahtuvat muutokset.

Riskiä voidaan pienentää ilman tuotto-odotuksen laskua hajauttamalla sijoituksia. Hajauttaa voi eri sijoituskohteisiin, maantieteellisesti, toimialoittain sekä ajallisesti. Hajauttamisen avulla pyritään vakauttamaan tuottoa, koska yhden sijoituskohteen epäonnistuminen tai toimialan vaikeudet eivät kaada koko salkkua. (Pörssisäätiö 2023a.) Toisaalta hajauttamalla voidaan myös lisätä omaa riskinsietokykyä. Hajauttamisen ansioista voidaan yksittäisen sijoituskohteen kohdalla ottaa isompi riski ilman, että muut sijoitukset kärsivät, jos riskin otto ei kannattanutkaan. (Hämäläinen & Oksaharju 2016.)

Epävarmoina aikoina erityisesti ajallinen hajauttaminen on järkevää. On varmempaa sijoittaa varojaan pienemmissä erissä eri ajankohtina, kuin kerralla ison summan. Sijoitushorisontin ollessa pitkä, erilaisten kurssiheilahtelujen vaikutuksia voidaan pienentää sijoittamalla kuukausittain. Kun markkinat ovat matalalla, saat ostettua isomman määrän osuuksia. Vastaavasti kun markkinat ovat korkealla, saat samalla summalla pienemmän määrän. Näitä vaihteluja on vaikea ennakoita, minkä vuoksi on parempi pysyä rauhallisena ja jatkaa sijoitussuunnitelmasa mukaan myös epävarmoina aikoina. Jos tavoittelee suuria voittoja sijoituksista, on järkevää sijoittaa markkinoiden ollessa pohjalla. Kun markkinat lähtevät elpymään, nousevat myös omat sijoitukset. Tärkeintä on välttää osuuksien myyntiä huonoina aikoina, jotta välttää oman pääoman menettämistä. (Järvinen 2022.)

3.1.2 Verotus ja valvonta

Lapselle voi säästää tai sijoittaa varoja joko vanhemman tai lapsen nimissä. Vanhemman sijoittaessa omalla nimellään, hän päättää itse niiden käytöstä, ja voi esimerkiksi ostaa lapselle tarpeellisia asioita. Kun lapselle säästetään tai sijoitetaan hänen omalla nimellään, on varat lahjoitettu hänelle ja hän saa ne käyttöönsä viimeistään täytettyään 18 vuotta. (Lehtipuu & Majasalmi 2018, 222.) Sekä Danske Bankin sijoituspäällikkö Turtiainen (2023) että yksityissijoittaja Jasmin Hamid (2023) suosivat lapselle sijoittamista vanhemman omissa nimissä, koska lapsen rahankäyttötapoja tulevaisuudessa ei pystytä ennustamaan. Vanhempi voi silloin kontrolloida milloin lapsi saa rahat käyttöönsä ja varmistaa, että ne käytetään järkevästi. (Mauno 2023.)

Säästöjä ja sijoituksia tehdessä tulee huomioida lahjaverot. Lahjaverot ei tarvitse maksaa, kun lahjoitettava summa alittaa 138 euroa kuukaudessa ja 4 999 euroa kolmen vuoden aikana. Vanhemman sijoittaessa omalla nimellään, on todennäköistä, että joutuu maksamaan lahjaverot tulevaisuudessa. Jos haluaa välttää lahjaveron maksamista kokonaan, on kuukausisäästäminen suoraan lapselle järkevää. Tämän voi automatisoida niin, että tilille tai sijoitukseen siirtyy tietty summa kerran kuukaudessa. (Nordlund 2018, 144-145.)

Kun vanhempi haluaa säästää lapsen omiin nimiin, on lapselle avattava oma tili. Siihen tarvitaan molempien huoltajien suostumus, jonka jälkeen heillä on lapsen varoihin hallinto-oikeus. Lapsen tililtä voidaan siirtää rahat suoraan rahastoon tai arvo-osuustilille, jolloin sijoitukset tapahtuvat lapsen nimissä. Pankin kanssa solmitaan rahastosopimus rahastosijoittamista varten ja molempien huoltajien allekirjoitus vaaditaan arvo-osuustiliä avattaessa. Kun nämä asiat ovat kunnossa, voi myös lapsen muut läheiset siirtää rahaa lapsen tilille. Lahjakirjan avulla rahan lahjoittaja voi esittää toiveita rahan käytöstä, esimerkiksi mihin sijoituskohteeseen rahat voisi sijoittaa. (Lehtipuu & Majasalmi 2018, 223-224.)

Lapsen vanhemmat ovat vastuussa lapsen rahoista. Kun lapsen varallisuus ylittää 20 000 euroa, ovat vanhemmat velvollisia ilmoittamaan siitä holhousrekisteriin Digi- ja väestötietovirastoon, eli DVV:hen. Tällöin myös DVV alkaa seuraamaan lapsen varallisuutta ja erityisesti, kuinka vanhemmat hoitavat sitä. DVV tarjoaa vanhemmille ohjausta varallisuuden hoidossa, jotta lapsen etuja huomioidaan mahdollisimman tehokkaasti. (Digi- ja väestötietovirasto 2024.) Holhousrekisteriin ilmoittautumisen jälkeen vanhemmat toimittavat vuosittain selvityksen lapsen varallisuuteen liittyvissä asioissa. Myös esimerkiksi asunnon ostoa lapsen nimissä sekä lainan ottaminen asunnon ostoa varten vaativat erityisen luvan. (Lehtipuu & Majasalmi 2018.)

Lapselle säästäessä on myös hyvä pohtia poliittista riskiä. Tulevaisuudessa voi tapahtua muutoksia siihen, miten lapselle kertynyt varallisuus vaikuttaa muun muassa hänen opinto- sekä asumistukiinsa. Erityisesti sijoitusten tuotto voi vaikuttaa etuuksien suuruuteen. On kaavailtu muutosta asumistukiin, jolloin jo 10 000 euron sijoitusvarallisuus vaikuttaisi tuen määrään. (Mauno 2023.) Olisi sääli, jos lapselle vaivalla säästetty varallisuus jouduttaisiin käyttämään kokonaan elämiseen jo opiskeluvaiheessa.

3.2 Tilastoja säästämisestä ja sijoittamisesta

Suomalaiset ovat vuosien varrella lisänneet säästämistä ja sijoittamista. Nordean (2021) teettämän tutkimuksen mukaan suomalaiset sijoittivat vuonna 2021 innokkaimmin rahastoihin ja osakkeisiin kuin aikaisemmin. Vuositasolla sijoitetun summan mediaani oli jopa 4 000 euroa, kun vastaava luku oli vuonna 2018 vain 2 000 euroa. Yksityissijoittajien sijoittamat summat olivat nousseet reilusti muutamassa vuodessa.

Nordean (2021) tutkimuksessa selvitettiin myös nuorten (25-30-vuotiaiden) olleen eniten kiinnostuneita säästämisestä ja sijoittamisesta. Tämä on mielenkiintoinen huomio, koska Danske Bankin (2019) tutkimuksessa todettiin lapsen iän vaikuttaneen säästämiseen ja sijoittamiseen. Eniten säästettiin nuorille lapsille ja myös sijoittaminen rahastoihin ja osakkeisiin oli yleisempää heille. Kivipelto (2019) pohti Danske Bankin (2019) artikkelissa, johtuiko yleistyminen iästä vai aikakaudesta. Hiljattain vanhemmiksi tulleet voivat olla avoimempia säästämislle ja sijoittamiselle, kuin aikaisemmat sukupolvet.

Tutkimustulokset lapselle säästämistä vaihtelevat jonkin verran riippuen teettäjistä ja vuodesta. Esimerkiksi Danske Bankin (2019) vuonna 2019 tekemä tutkimus osoitti, että noin 40 prosenttia suomalaisista säästivät lapselleen. Kaksi vuotta myöhemmin LähiTapiolan (2021) teettämässä tutkimuksessa selvisi, että yli puolet suomalaisista vanhemmista säästivät lapselleen. Näitä kahta tutkimusta vertailemalla voisi kuvitella säästämisen yleistyneen, vaikka vuonna 2021 koronapandemia vaikutti talouteen.

3.3 Tilastoja epävarmuustekijöiden vaikutuksista

LähiTapiolan (2021) tutkimuksessa tutkittiin myös koronapandemian vaikutuksia lapselle säästämiseen. Vaikutukset säästämiseen olivat pienet ja suurin osa pystyi jatkamaan säästämistä aikaisempaan tapaan. Myös Nordean (2020) tutkimuksessa todettiin, ettei koronapandemia vaikuttanut erityisesti lapselle säästämiseen. 74 prosenttia jatkoi säästämistä samalla tavalla kuin ennen pandemiaa, 11 prosenttia joutui vähentämään säästämistä ja 5 prosenttia lisäsi säästämistä. Tilille säästäminen oli kuitenkin edelleen yleisin tapa säästää lapselle ja säästetty kuukausisumma oli muutama kymmenen euroa. (Nordea 2020.) Sen sijaan seuraavana vuonna tehdyn tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa kaikista suomalaisista jatkoi sijoittamista normaaliin tapaan koronasta huolimatta. He, jotka tekivät muutoksia sijoituksiinsa, oli vaikutus enemmän positiivinen kuin negatiivinen. Epävarmuus lisäsi sijoittamista kaikissa ikäluokissa. (Nordea 2021.)

Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia sijoittamiseen vuonna 2022 on tutkittu Nordean (2022b) toimesta. Kaikista suomalaisista sijoittajista 51 prosenttia jatkoi sijoittamista sodasta huolimatta. Sodan aiheuttamat kohonneet elinkustannukset oli kuitenkin vaikuttanut sijoittajiin ja 26 prosenttia vastaajista kertoi pienentäneensä sijoitettavia summia sodan seurauksena. Ruotsissa vastaava luku oli 22 prosenttia, eli suomalaisiin sodan tuomat riskit olivat vaikuttaneet hieman enemmän.

Eniten vaikutusta säästämiseen oli perheen tulotasolla. Hyvin tienaatvat säästivät selkeästi enemmän, kuin pienituloiset. Tulotaso vaikutti myös säästötapaan, koska suurituloiset hyödynsivät useammin sijoituskohteita korkeammalla riskitasolla, kun taas pienituloiset turvautuivat tilisäästämiseen. (Nummiaro 2021, LähiTapiolan 2021 mukaan.) Myös kauppatieteilijöiden liitto Ekonomit (2022) kertoi Nordean (2022) teettämässä tutkimuksessa selvinneen tulo-
tasojen vaikututtaneen lapselle säästämiseen. Eniten säästivät korkeammin koulutetut, hyvin toimeentulevat ja johtavassa asemassa työskennelleet vanhemmat.

Kaikki eivät pysty säästämään tai sijoittamaan lapselle. Yleisin syy säästämättömyydelle oli vuonna 2020 rahan puute (Nordea 2020). Sama koski sijoittamista, mutta myös perheen koko vaikutti sijoittamisen yleisyyteen. Mitä suurempi perhe, sen harvinaisempaa sijoittaminen oli, mikä voi selittyä taloudellisella tilanteella. Toiseksi yleisin syy säästämättömyydelle oli vanhempien omat mielipiteet sijoittamisen tarpeellisuudesta. Monet kokivat sijoittamisen olevan

turhaa. (Danske Bank 2019.) Danske Bankin senioristrategi Kivipelto (2019) pohti Danske Bankin (2019) mukaan, että syy ajattelutapaan saattaa löytyä yhteiskunnasta. Suomessa ajatellaan jokaisella olevan samat lähtökohdat taustasta riippumatta, jonka vuoksi ei koeta sijoittamisen tuovan hyötyä.

3.4 Yleisimmät sijoitusvälineet

On olemassa erilaisia tapoja sijoittaa lapselle. Olennaisinta on päättää, kuinka paljon aikaa halutaan kuluttaa sijoituksia tehdessä, minkälaisia riskejä halutaan ottaa sekä onnistutaanko itse löytämään tuottavia kohteita. On myös tarpeellista pohtia eri sijoitusmuotojen kustannuksia, verotusta sekä veroetuuden merkitystä. Kolme yleisintä välinettä lapselle sijoittaessa on arvo-osuustili, osakesäästötili sekä sijoitusvakuutus. Näiden kautta on mahdollista ostaa laajasti niin osakkeita, erilaisia rahastoja kuin sijoitusvakuutuksia. (Koponen 2024.)

Arvo-osuustilin kautta pystyy sijoittamaan arvopapereihin, kuten osakkeisiin, erilaisiin rahastoihin sekä joukkovelkakirjalainoihin. Talletusrajaa ei ole ja hajauttamismahdollisuudet ovat laajat. Arvo-osuustilillä veroja maksetaan vuosittain osingoista ja myyntivoitoista. Myyntien voitto-osuuksien verotusprosentti on 30-34, mutta jos voitot alittavat 1 000 euroa, on voitto verovapaata. Osingoista peritään 25,5-28,9 prosenttia veroja. Mahdolliset myyntitappiot voidaan sen sijaan vähentää verotuksessa. (OP 2023b.) Arvo-osuustilillä on käytössä hankintameno-olettama, mikä on hyödyksi sijoittajille, jotka tekevät pitkällä aikavälillä suurta tuottoa. Voidaan esimerkiksi ajatella, että yli 10 vuotta vanhoissa omaisuuksissa hankintahinnaksi saadaan laskea 40 prosenttia myyntihinnasta. (Lounasmeri 2023.)

Osakesäästötilillä käydään kauppaa pelkillä osakkeilla. Osakesäästötilillä voidaan sijoittaa varoja 100 000 euroon asti ja sen sisällä saa käydä kauppaa osakkeista ilman veroja. Jokaisesta kaupankäynnistä, eli ostosta sekä myynnistä, tulee kuluja. Verot maksetaan myyntivoitoista siinä vaiheessa, kun raha halutaan siirtää pois osakesäästötililtä. (Koponen 2024.) Suomessa oli 346 386 aktiivista osakesäästötiliä vuoden 2023 lopussa, joista 26 997 oli alaikäisten omistuksissa. Osakesäästötilin suosio on kasvanut reilusti parin vuoden aikana, koska lokakuussa 2021 alaikäiset omistivat 18 748 osakesäästötiliä. (Euroclear Finland 2023.)

Sijoitusvakuutus, eli säästöhenkivakuutus eroaa edellisistä, koska siihen voi määrittää edunsaajan. Vanhempi voi valita edunsaajaksi lapsen, joka saa omaisuuden tiettyyn ikään mennessä. Omaisuutta voidaan sijoittaa pörssiosakkeisiin, rahastoihin, ETF-rahastoihin sekä joukkolainoihin. Sijoitusvakuutus toimii yleensä vakuutusyhtiön kautta, jonka voi määrätä teemmään sijoituksia itsensä puolesta. Samoin kuin osakesäästötilillä, kauppaa voidaan käydä verottomasti sijoituskohteiden sisällä, eli veroja maksetaan myyntivoitoista vasta rahojen nostohetkellä. Sijoitusvakuutuksissa veloitetaan yleensä vuosittainen tilinhoitomaksu sekä maksupalkkio, jotka riippuvat sijoitettavista summista ja sijoitusten kestosta. (Lounasmeri 2023.)

Seuraavaksi käsitellään lyhyesti yleisimmät sijoituskohteet lapselle. Nämä ovat rahastosäästäminen sekä osakesijoittaminen. Pohditaan muun muassa niiden hyötyjä sekä tilastoja.

3.4.1 Rahastosäästäminen

Rahastoja on monenlaisia. Näitä ovat korkorahastot, yhdistelmärahastot, indeksirahastot, osakerahastot, ETF- sijoitusrahastot, rahasto-osuusrahastot sekä muut rahastot. (Sijoitus rahasto-opas 2015, 7-9.) Rahastosäästäminen on suosittua monien etujensa vuoksi. Hajauttaminen tapahtuu kuin itsestään, koska yhteen rahastoon kuuluu useita sijoituskohteita. Riski pienenee hajauttamisen ansiosta, erityisesti jos valitsee kansainvälisen rahaston. Rahastojen osto sekä myynti on nopeaa, eikä se ole sidottuna määräaikaan. Varoja voidaan nostaa lyhyelläkin aikavälillä. Rahastojen avulla ei itse tarvitse tehdä päätöksiä jatkuvasti, vaan vastuu voidaan siirtää asiantuntijalle niin halutessaan. Kaupankäyntikustannukset ovat myös usein pieniä. (Kaupila, Puttonen & Repo 2020, 44-45.)

Lapsiperhearkki on usein kiireistä. Rahastosäästämistä suositetaan lapselle, koska se on vaivatonta ja nopeaa, eikä vaadi jatkuvasti toimia (Hamid 2023, Huotilaisen 2023 mukaan). Eri rahastojen kulut vaihtelevat reilusti, joten sijoitushorisonnin ollessa pitkä on hyvä valita matalakuluinen rahasto. Erityisesti ulkomaihin painottuvat indeksirahastot ovat järkeviä kulujen sekä hajautuksen vuoksi. (Nordlund 2021, Viisaan rahan 2021 mukaan.) Tämä passiivinen sijoittaminen, eli indeksirahastoon sijoittaminen, on hyvä tapa säästää kuluissa. Aktiivista salkunhoitajaa ei tarvita, koska rahaston kehitys seuraa tiettyä indeksiä. Indeksirahastoihin sijoittamalla ei ole mahdollista voittaa markkinaa, mutta häviöiltä säästytään. Tulevaisuutta ei pystytä ennustamaan, minkä vuoksi osakepoimintaa tehdessä tai aktiivisiin rahastoihin sijoittamalla voi olla vaikeaa arvioida mikä osake on tuottoisa tulevaisuudessa. (Nordlund 2018, 171-172.)

Vuonna 2023 säännöllinen rahastosijoittaminen oli OP:lla yleisin tapa sijoittaa lapselle. OP:n rahastosäästäjistä 10 prosenttia oli alaikäisiä. Alaikäisille säästettiin usein kuukausittain ja heillä oli yli 60 000 säännöllistä rahastosopimusta. Jo yksivuotiaille avattiin usein arvo-osuustilejä ja allekirjoitettiin rahastosopimuksia. Yleisin sijoitettava kuukausisumma oli 40 euroa. (Huhtaniemi 2023.) Myös Ekonomit liiton (2022) mukaan Nordean (2022) tutkimuksessa selvisi rahastosäästämisen olleen yleisin tapa sijoittaa lapselle. 43 prosenttia vastaajista sijoitti lapselle rahastojen avulla, ja ainoastaan tilille säästäminen oli yleisempi tapa säästää lapselle.

3.4.2 Osakesijoittaminen

Erityisesti osakemarkkinoilla oman sijoitusstrategian luonti ja siinä pysyminen on tärkeää. Osakesijoittaminen vaatii enemmän aikaa ja tietämystä kuin rahastosäästäminen, jotta pystytään tekemään järkeviä päätöksiä. Eri ihmiset sijoittavat eri tyyliellä. Joidenkin mielestä kasvuyhtiöihin sijoittaminen on kannattavaa, kun taas toiset arvostavat yhtiöitä, jotka maksavat

hyvin osinkoja. Sen sijaan arvosijoittajat pyrkivät ostamaan osakkeita, kun ne alittavat oman arvonsa ja myymään ne, kun niiden hinnat nousevat. (Myllyoja & Kullas 2020, 142-142.)

Pitkällä tähtäimellä osakesijoittaminen on ollut kaikkein tuottoisin tapa sijoittaa. Keskimääräinen vuosituotto on ollut n. 7-9 prosenttia (Nordlund 2018, 158). Osakesäästötilin verotehokkuus houkuttelee myös lapselle sijoittaessa. Ostamalla osinkoja osakeyhtiöiltä, jotka jakavat osinkoja, voidaan osingoista saadut voitot sijoittaa verovapaasti uusiksi, jolloin korkoa korolle ilmiö toimii tehokkaasti. (Mauno 2023.) Osakesijoittamisen riskit ovat kuitenkin suuremmat, koska se reagoi talouden heilahteluihin rajummin. Taloudelliseen riskiin lasketaan sekä osakemarkkinoiden heilahtelut, että yksittäisen yrityksen menestymismahdollisuudet. Osakesijoittamisessa hajauttaminen on erityisen tärkeää ja se kannattaa tehdä niin ajallisesti, maantieteellisesti kuin toimialoittain. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 83-84.)

Kuten aiemmin todettiin, on osakesäästötilit lisääntyneet alaikäisten joukossa. Osakesijoittaminen yleistyi erityisesti vuonna 2023. OP Uudellamaalla 30 prosenttia asiakkaista teki enemmän osakeostoja lapsilleen verrattuna edellisvuoteen. OP:lla myös osakeostojen määrät lapsille lisääntyivät 14 prosenttia vuonna 2023. (Kuikka 2023).

Osakesijoittamisesta lapselle on keskusteltu paljon viime aikoina. Suomen hallituksen on tarkoitus selvittää mahdollisuuksia avata vastasyntyneille erityinen osakesäästötili pienellä aloituspääomalla osana äitiyspakkausta. Lapsi saisi varat, kun hän tulee täysi-ikäiseksi. Tällä tavoin pyrittäisiin lisäämään sijoittamista ja antamaan jokaiselle lapselle pesämunan tulevaisuutta varten. Selvittelyä ei ole kuitenkaan vielä aloitettu ja tulevaisuudessa selviää, jääkö ehdotus kokonaan selvittämättä. (Pörssisäätiö 2023b.)

4 Tutkimustulokset

Tämän opinnäytetyön tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena. Alaikäisten lasten vanhemmille suunnattiin kyselylomake, jonka tarkoitus oli selvittää vanhempien tottumuksia säästää lapselle, sekä tapojen muutoksia viimeisen neljän vuoden aikana. Kyselylomake luotiin Microsoft Forms- ohjelmalla, koska olen tottunut käyttämään Microsoftin ohjelmia ja se tuntui luonnolliselta valinnalta. Ennen kyselytutkimuksen julkaisua esitetasin kyselyä lähettämällä testiversion muutamalle henkilölle. Muokkasin kyselyä heidän kommenttien perusteella helpommin ymmärrettäväksi ja muotoilin vastausvaihtoehtoja järkevimmiksi.

Lomakkeen valmistuttua kysely jaettiin Facebookissa. Koen Facebookin hyväksi alustaksi, koska sen avulla on mahdollista saada suuri määrä vastauksia. Sijoituskerho- ryhmässä on paljon jäseniä, jotka ovat perehtyneitä ja kiinnostuneita säästämistä ja sijoittamisesta. Huhtikuiset 2020- ryhmän jäsenet ovat pääosassa naisia, joilla kaikilla on vähintään yksi lapsi. Näiden kahden ryhmän erilaisuuden vuoksi sain laajemmin vastauksia eri elämäntilanteissa

olevilta vanhemmilta. Lisäksi kyselyä jaettiin oman ja puolisoni läheisille, sekä WhatsAppissa ryhmään, jossa oli 25 vanhempaa.

Kyselylomakkeeseen oli mahdollista vastata 1.2.2024 - 7.2.2024 välisenä aikana. Vastaajille kerrottiin saatekirjeellä vastaamisen olevan vapaaehtoista ja nimetöntä. Heille kerrottiin myös tulosten hävittämisestä opinnäytetyön valmistuttua ja opinnäytetyön julkaisusta Theseukseen. Kysely julkaistiin ensin Sijoituskerhoon. Vastauksia alkoi tulla hitaasti, joten kysely julkaistiin 3.2.2024 myös Huhtikuiset 2020- ryhmään. Sijoituskerhon julkaisua nostettiin kerran kommentin avulla viimeisenä vastauspäivänä, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon. Vastauksia tuli kokonaisuudessaan 136 kappaletta, mikä oli odotettua suurempi määrä.

Suurin osa kysymyksistä kyselylomakkeessa oli suljettuja kysymyksiä. Sen avulla tehdään vastaamisesta helppoa ja nostetaan vastausprosenttia. Halusin kuitenkin lisätietoa siitä, miksi vanhemmat kokevat joko säästämisen tilille tai sijoittamisen paremmaksi vaihtoehdoksi, jonka vuoksi tein avoimen kysymyksen aiheesta. Lisäsin myös kyselyn loppuun avoimen tekstiruudun vastaajien mahdollisia omia kommentteja varten. Pankin tutkimusasiantuntija suosittelee minulle sitä, ja se osoittautui hyväksi päätökseksi, koska monet avasivat omia ajatuksiaan sen avulla.

Kyselyssä vanhemmilta kysyttiin aluksi taustatietoja, muun muassa sukupuoli sekä bruttotulot, jotta voidaan analysoida vastausten luotettavuutta. Seuraavaksi selvitettiin minkä ikäisiä lapsia vanhemmilla on, säästävätkö vanhemmat heille ja millä tavoin se tehdään. Heille, jotka eivät säästä lapselleen oli erillinen kysymys siitä, milloin he ovat harkinneet säästämistä. Sen jälkeen käsiteltiin epävarman maailmantilanteen tuomia muutoksia perheen arkeen ja säästötottumuksiin. Lopuksi oli kysymyksiä tuen tarpeellisuudesta ja sen saamisesta.

Seuraavaksi tarkastellaan tutkimuksen tuloksia. Jokainen tutkimuskysymys käsitellään omassa alaluvussa. Vastauksia analysoitiin pääosin Excelin avulla. Opinnäytetyön lopussa pohditaan, onko epävarma maailmantilanne vaikuttanut säästämiseen.

4.1 Perustiedot

Kyselyn alussa vanhemmilta kysyttiin taustakysymyksiä. Näitä olivat vanhemman sukupuoli, henkilökohtaiset bruttotulot vuodessa sekä perheeseen kuuluvien lasten iät. Vastauksia saatiin kerättyä 136 kappaletta. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli naisia, mikä oli odotettua, koska kysely julkaistiin Huhtikuiset 2020- ryhmässä. Vastaajista 92 oli naisia ja 44 miehiä.

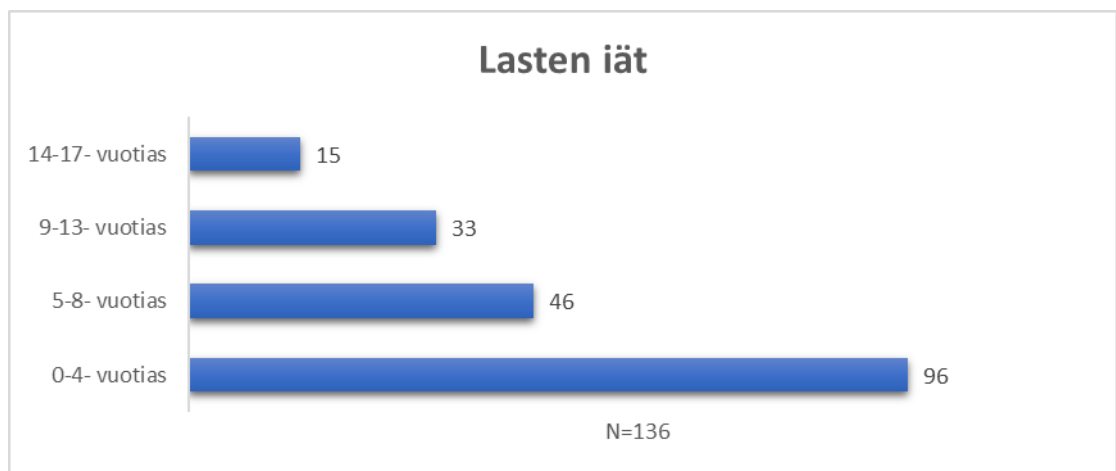
Kuten alla olevasta kuviosta (4) voidaan huomata, oli vanhempien yleisin tulotaso 20 000-40 000 euroa vuodessa. Siihen tuloluokkaan kuuluvia oli 33 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi yleisin tulotaso oli 41 000-60 000 euroa, johon 32 prosenttia kuului. Heitä, jotka tienaa yli

60 000 euroa vuodessa oli 19 prosenttia ja matalatuloisia, alle 20 000 euroa tienaavia oli 12 prosenttia vastaajista. Kyselyyn vastanneista 4 prosenttia ei osannut tai halunnut kertoa bruttotulojaan.

Kuvio 4: Vanhempien bruttotulot vuodessa

Viimeinen taustakysymys selvitti perheeseen kuuluvien lasten ikäluokat. Vastaajien oli mahdollista valita useita eri vaihtoehtoja. Useassa perheessä oli enemmän kuin yksi lapsi. Alla olevasta kuviosta (5) voidaan nähdä, mihin ikäluokkiin lapset sijoittuivat. Suurimmalla osalla vastaajista oli pieniä lapsia. 95 vastaajalla oli 0-4-vuotiaita lapsia. 5-8-vuotiaita lapsia oli 46 vastaajalla ja 9-13-vuotiaita 33 vastaajalla. Vähiten oli teini-ikäisiä lapsia, eli 14-17-vuotiaita, joita vain 15 vastaajalla oli.

Kuvio 5: Lasten ikäluokat

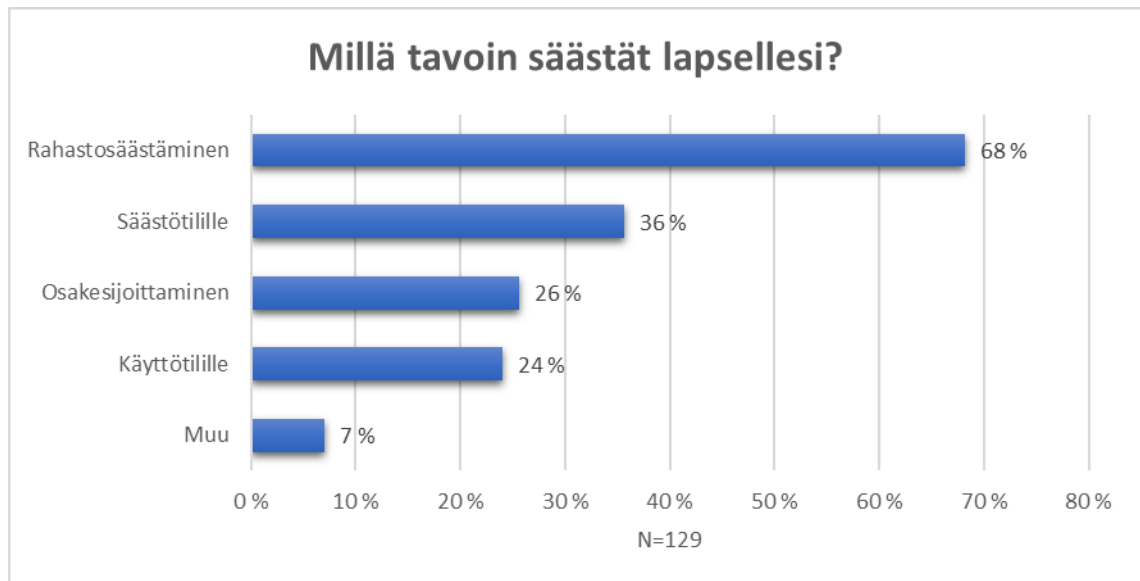
4.2 Lapselle säästäminen

Vanhemmilta kysyttiin aluksi, jos he säästävät lapselleen. Kyselyyn vastanneista 123 vastasi säästävänsä lapselleen. Vain 13 vastaajaa ei säästänyt lapselleen. Tämä tarkoittaa, että vastaajista jopa 90 prosenttia säästi lapselleen tai lapsilleen.

Seuraava kysymys oli suunnattu heille, jotka eivät säästä lapselleen. Heiltä kysyttiin, milloin he ovat harkinneet säästävänsä lapselleen. Suurin osa, eli 9 vastaajaa, oli harkinnut säästämistä viimeisen vuoden aikana. 4 vastaajaa oli harkinnut säästämistä lapselleen 1-3 vuotta sitten ja ainoastaan 1 vastaaja yli 4 vuotta sitten. 5 vastaajaa ilmoitti, ettei ole koskaan harkinnut säästämistä. Tämä kysymys oli muutamalle vastaajalle harhaanjohtava, ja 5 tällä hetkellä säästävää vanhempaa vastasi siihen. Kun nämä virheelliset vastaukset vähennetään, oli 7 vastaajaa harkinnut säästävänsä lapselleen viimeisen vuoden aikana. 2 vastaajaa oli harkinnut säästämistä 1-3 vuoden aikana, eikä kukaan harkinnut säästämistä yli 4 vuotta sitten. Viisi vastaajaa ei ollut koskaan harkinnut säästämistä.

Kyselyyn vastanneista 65 vanhempaa olivat aloittaneet lapselle säästämisen viimeisen neljän vuoden aikana. 58 vastaajaa oli aloittanut säästämisen yli neljä vuotta sitten. Tähän kysymykseen 13 valitsi kolmannen vastausvaihtoehdon, eli etteivät ole säästäneet lapselleen. Määrä säästämättömiä oli sama, kuin aikaisemmassa kysymyksessä, jossa selvitettiin kuinka monet eivät säästä lapselleen.

Seuraavaksi vanhemmilta kysyttiin, millä tavoin he säästävät lapselleen. Vaihtoehtoina oli käyttötili, säästötili, rahastosäästäminen, osakesijoittaminen sekä muu, jolloin vastaajan oli mahdollista itse kommentoida miten. Kysymykseen pystyi antamaan useita vastauksia. Vastaajia oli 129 ja he antoivat yhteensä 207 vastausta. Vastausten jakautuminen näkyy alla olevasta kuviossa (6). Yleisin tapa säästää lapselle oli rahastosäästäminen, jota 68 prosenttia vanhemmista tekivät. Seuraavaksi yleisin tapa oli säästötilille säästäminen ja sitä teki 36 prosenttia vanhemmista. Osakesijoittaminen ja käyttötilille säästäminen oli lähes yhtä yleistä. Osakkeisiin säästi 26 prosenttia ja käyttötilille 24 prosenttia. Muilla tavoin säästäviä oli 7 prosenttia. Näitä olivat muun muassa käteinen, säästöpossu, toisen vanhemman sijoittaminen, indeksirahastot sekä ETF. Jos tätä tutkimusta halutaan verrata aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin, olisi oleellista yhdistää käyttötili sekä säästötili yhdeksi vastaukseksi. Tällöin tilille säästäjiä olisi 60 prosenttia vastaajista. Rahastosäästäminen oli silti yleisin tapa säästää lapselle, mutta tilille säästämisen suosio oli edelleen vahva.

Kuvio 6: Miten vanhemmat säästävät lapselleen

Suurin osa vastaajista koki sijoittamisen järkevämmäksi, kuin tilille säästämisen. 102 vastaaja suosi sijoittamista ja 27 vastaajaa tilille säästämistä. Tämä tarkoittaa, että 79 prosenttia koki sijoittamisen olevan järkevämpää, kuin tilisäästäminen. Kyselyssä oli avoin kysymys siitä, miksi vastaajat kokevat toisen järkevämmäksi. Se keräsi 107 vastausta. 85 vastausta puolsi sijoittamista ja 22 tilille säästämistä. Analysoin vastaukset ja yhdistin ne alla olevaan taulukkoon (1). Yleisin syy, miksi vanhemmat suosivat sijoittamista, oli sijoittamisesta saama tuotto. Monet ajattelivat inflaation syövän tilillä makaavan rahan arvoa. Osa vastaajista koki sijoittamisen olevan lähes riskitöntä, kun sijoitushorisontti on pitkä. Rahastojen helppous nousi esille, ja osakesijoittamisen positiivisia puolia keuhuttiin. Vanhemmat halusivat lisäksi opettaa lapselleen sijoittamisen tärkeyden, ja he toivoivat lasten pohtivan tarkemmin, milloin raha nostetaan sijoituksista pois.

Taulukko 1: Miksi vanhemmat suosivat tiettyä säästömuotoa

Sijoittamisen kannattajat	Tilille säästämisen kannattajat
Parempi tuotto	Tietämättömyys sijoittamisesta
Inflaatiolla pienempi vaikutus	Riskitöntä
Sijoittaminen lähes riskitöntä pitkällä aikavälillä	Helppous
Vaurastumismahdollisuus	Rahan käyttäminen nopeampaa
Rahaston helppous	Maailmantilanne huolettaa
Osakesijoittamisen hyvä tuotto-odotus	Lasten rahojen sijoittaminen tuntuu väärältä
Sijoittamisen opettaminen lapselle	
Osingot	
Rahan nostaminen tililtä liian helppoa	
Indeksirahsto vaivaton ja tuottoisa	

Yleisin syy, miksi vanhemmat kokivat tilille säästämisen järkevämpänä, oli tietämättömyys sijoittamisesta. He uskoivat tilille säästämisen olevan riskittömämpää, kuin sijoittaminen ja

pitivät sen helppoudesta. Rahan nopea käyttäminen tarpeen tullen oli myös monien mielestä hyvä asia. Maailmantilanteen epävarmuus huoletti, minkä vuoksi tilille säästäminen tuntui järkevämältä vaihtoehdolta. Vastaajista myös osa koki lasten rahojen käyttämisen sijoittamiseen vääräksi.

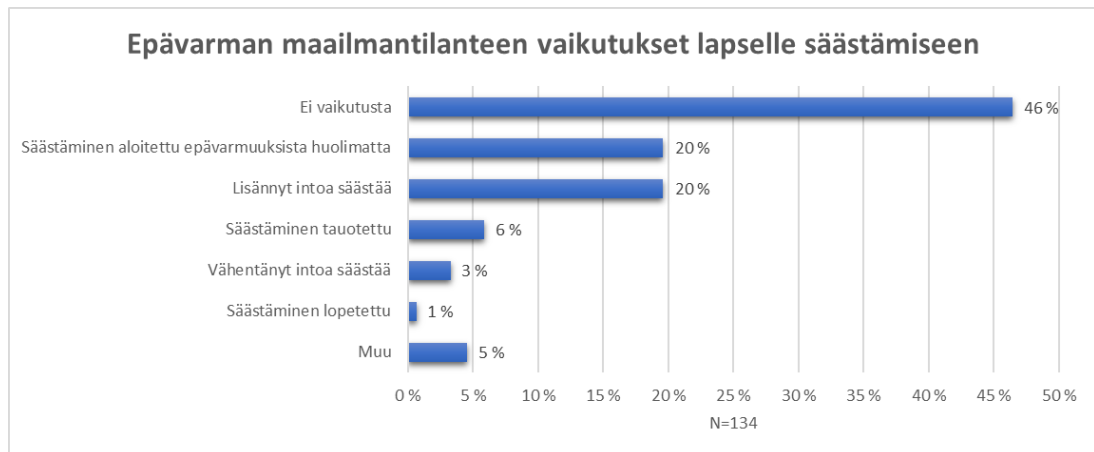
4.3 Epävarman maailmantilanteen vaikutukset lapsiperheisiin

Kyselytutkimuksessa käsiteltiin seuraavaksi epävarman maailmantilanteen vaikutuksia arkeen, rahan riittävyteen sekä lapselle säästämiseen. Kysymyksessä 10 kysyttiin, kokevatko vanhemmat epävarman maailmantilanteen vaikuttaneen perheen arkeen. Vanhemmille mainittiin kysymyksessä epävarman maailmantilanteen koostuvan koronasta, sodista sekä inflaation ja korkojen noususta. Vaihtoehtoina oli kyllä paljon, kyllä vähän sekä ei vaikutusta. Epävarma maailmantilanne oli vaikuttanut paljon 18 prosenttiin vastaajista. 68 prosenttia vastaajista kertoi sen vaikuttaneen vähän ja 19 prosenttiin vastaajista se ei ollut vaikuttanut lainkaan. Yhteensä epävarma maailmantilanne oli vaikuttanut 86 prosenttiin perheistä jollain tavalla.

Kysymys 11 käsitteli, kuinka epävarma maailmantilanne on vaikuttanut rahan riittävyteen. 2 vastaajaa kertoi rahaa jäävän enemmän säästöön, kuin aikaisemmin. 92 vastaajalle rahaa jäi vähemmän säästöön kuin ennen. Epävarmalla maailmantilanteella ei ollut vaikutusta rahan riittävyteen 42 vastaajalle.

Seuraavassa kysymyksessä vanhemmilta kysyttiin, kuinka epävarma maailmantilanne on vaikuttanut lapselle säästämiseen. Vastausvaihtoehtoja pystyi valitsemaan useita ja tämä kysymys oli osan mielestä haastava. Vaihtoehdot olivat lisääntynyt into säästää, vähentynyt into säästää, säästäminen aloitettu epävarmuuksista huolimatta, säästäminen tauotettu, säästäminen lopetettu, ei vaikutusta sekä muu, oma vaihtoehto. Kysymykseen vastasi 134 henkilöä ja 153 vaihtoehtoa valittiin.

Alla olevasta kuviosta (7) nähdään, kuinka vastaukset jakaantuivat vastaajien kesken. Suurimmalle osalle, eli 46 prosentille vastaajista epävarmalla maailmantilanteella ei ollut vaikutusta lapselle säästämiseen. Säästämisen aloitus epävarmuuksista huolimatta sekä lisääntynyt into säästää lapselle keräsivät molemmat 20 prosenttia vastauksista. 6 prosenttia oli joutunut tauottamaan säästämisen ja 3 prosentilla epävarmuudet oli vähentänyt intoa säästää. Ainoastaan 1 prosentti, eli 1 vastaaja, ilmoitti lopettaneensa säästämisen epävarmuuksien vuoksi. 5 prosenttia vastaajista vastasi vaihtoehdon muu. Suurin osa kommentteista käsitteli huolia rahan riittävydestä, ja vanhemmat toivoivat pystyvänsä säästämään lapselleen enemmän. Lisäksi kommentit liittyivät muun muassa tulojen epävarmuuteen ja rahan käyttöön, esimerkiksi tarpeisiin käyttää rahaa lapsen tililtä isompiin hankintoihin. Osa vanhemmista oli myös joutunut laskemaan tarkemmin, kuinka paljon pystyivät säästämään. Pieni osa vanhemmista oli joutunut pienentämään säästettäviä summia.

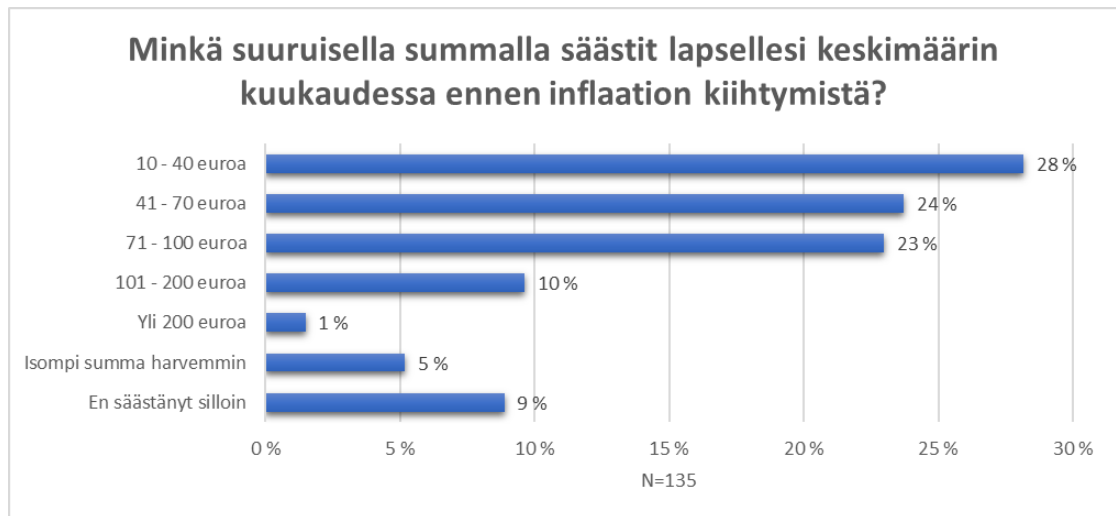

Kuvio 7: Epävarman maailmantilanteen vaikutukset lapselle säästämiseen

4.4 Säästettävät summat lapselle

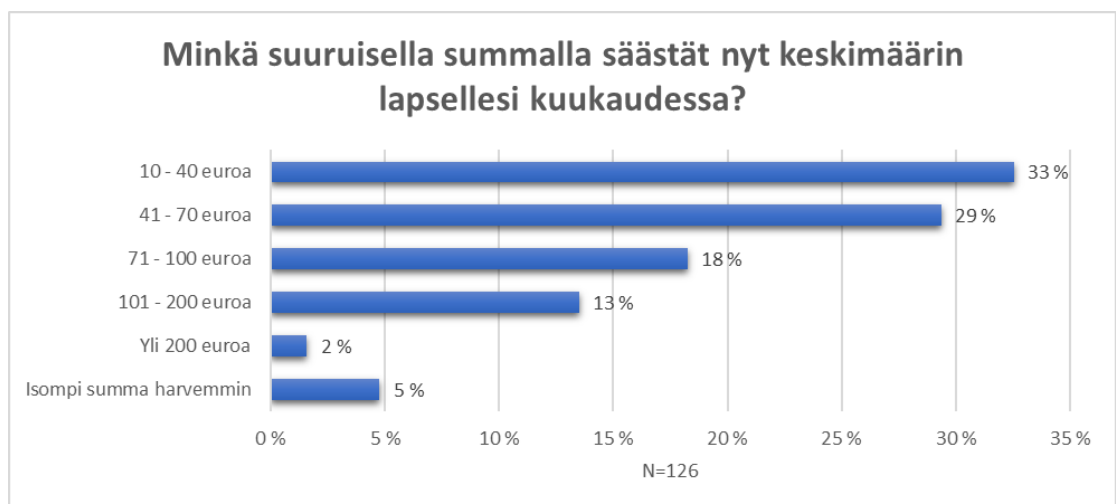
Kyselyssä seuraava aihe käsitteli lapselle säästettävää summaa. Vanhemmilta kysyttiin, millä summalla he säästävät lapselleen keskimäärin kuukaudessa. Ensimmäinen kysymys käsitteli aikaa ennen inflaation kiihtymistä ja toinen nykyhetkeä.

Kuten alla olevasta kuviosta (8) voidaan todeta, oli yleisin säästettävä kuukausisumma lapselle ennen inflaation nousua 10-40 euroa. Vaihtoehdon valitsi 28 prosenttia vastaajista. Kuitenkin myös 41-70 euroa sekä 71-100 euroa kuukaudessa olivat yleisiä summia lapselle säästäessä. Näiden prosenttimäärät olivat 24 prosenttia sekä 23 prosenttia. Isommat säästösummat olivat hieman harvinaisempia. 10 prosenttia säästi 101-200 euroa ja vain 1 prosentti yli 200 euroa kuukaudessa. Sen sijaan 5 prosenttia vastaajista säästivät isomman summan harvemmin kuin kerran kuukaudessa lapselleen. Vastaajista 9 prosenttia ilmoitti, ettei säästänyt lapselleen ennen inflaation nousua. Kokonaisvastaajamäärä kysymykselle oli 135.

Kuvio 8: Säästösummat kuukaudessa ennen inflaation nousua

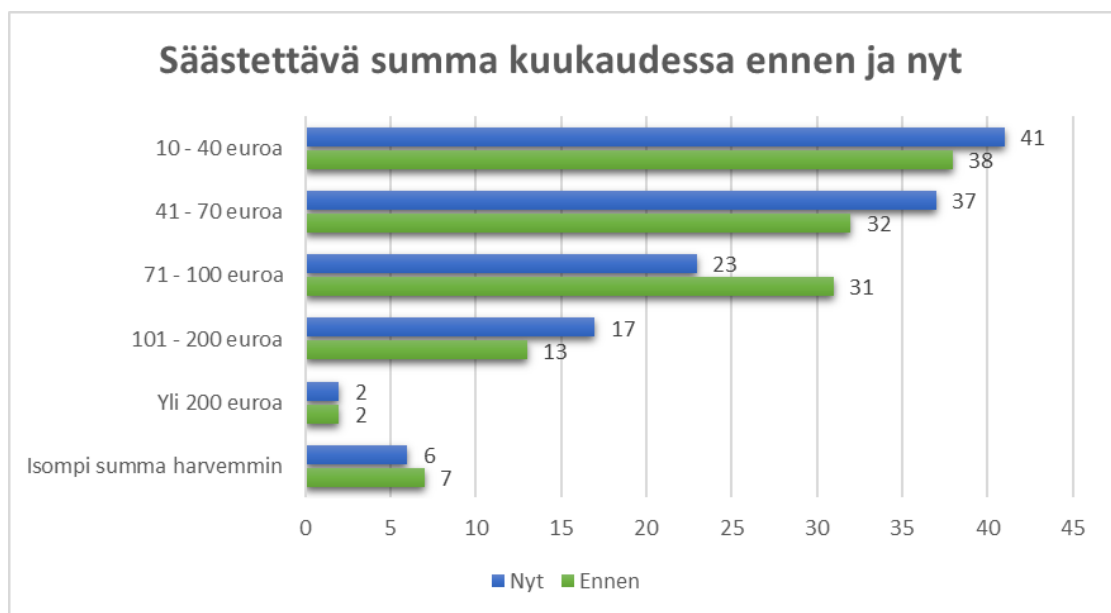
Vanhemmilta kysyttiin myös, minkä suuruisella summalla he säästävät nyt lapselleen kuukaudessa. Koska kysymyksessä ei ollut vastausvaihtoehtoa heille, jotka eivät säästä lapselleen, tuli vastauksia pienempi määrä edelliseen kysymykseen verrattuna. Kysymys sai vastauksia 126 kappaletta. Yleisin summa lapselle säästäessä oli edelleen 10-40 euroa. 33 prosenttia vanhemmista ilmoitti säästäneensä sen verran lapselleen kuukaudessa. 29 prosenttia vastaajista kertoi säästäneensä 41-70 euroa ja 18 prosenttia 71-100 euroa. 13 prosenttia säästi 101-200 euroa ja 2 prosenttia yli 200 euroa. 5 prosenttia kertoi säästäneensä isomman summan harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Kuvio 9: Säästösummat kuukaudessa nyt

Näitä tuloksia vertaamalla saatiin selville muutoksia säästösummissa. Kysymyksessä, joka käsittelee säästösummia ennen inflaatiota, oli vastausvaihtoehto heille, jotka eivät silloin säästäneet lapselleen. Tämä vastausvaihtoehto kuitenkin vaikeutti tulosten vertaamista, minkä

vuoksi alla olevassa kuviossa (10) on poistettu heidän vastauksensa, jotka eivät säästäneet lapselleen ennen inflaation kiihtymistä. Pienien kuukausisummien säästäjät olivat yleistyneet hieman. 38 vanhempaa säästi 10-40 euroa aikaisemmin. Tällä hetkellä saman summan säästi 41 vanhempaa. 41-70 euroa kuukaudessa oli ennen inflaation nousua 32 vastaajan säästösumma, ja tällä hetkellä saman summan säästi 37 vastaajaa. Erityisesti huomiota herättävää on, että ennen selvästi useampi vanhempi säästi 71-100 euroa lapselleen kuukaudessa. Siihen ryhmään kuuluneet olivat laskeneet 31 vastaajasta 23 vastaajaan. Kuitenkin suuremman summan säästävät, eli 101-200 euroa säästävät, olivat lisääntyneet 13 vanhemmasta 17 vanhempaan. Yli 200 euron säästösumma oli yhtä yleistä nyt kuin aikaisemmin ja sen verran säästi 2 vastaajaa.

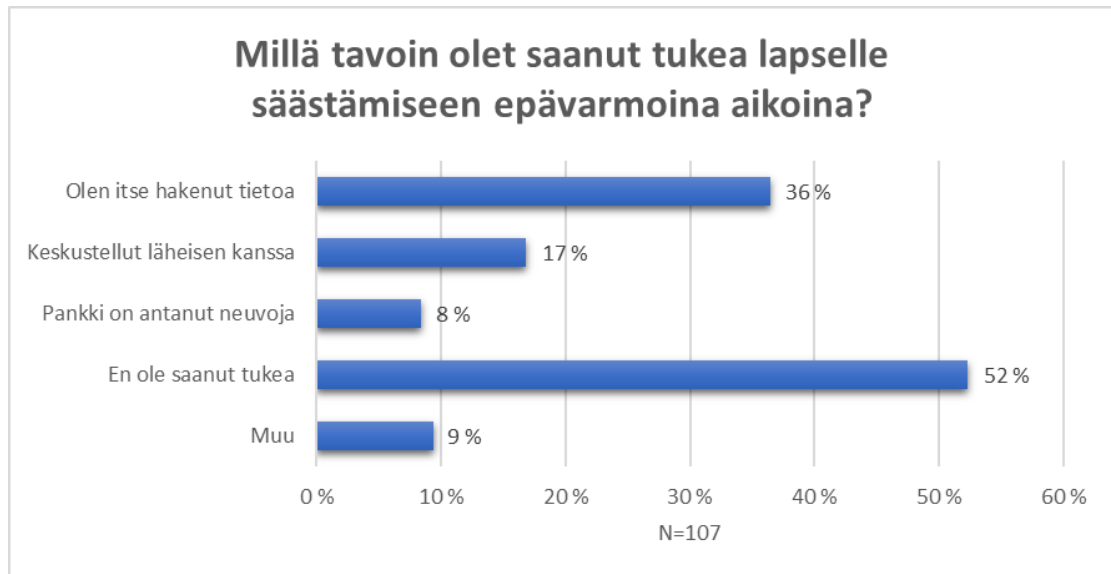
Kuvio 10: Säästösummat lapselle ennen inflaation nousua sekä nyt

4.5 Tuen tarve ja vastaajien kommentteja

Kyselyn lopussa oli kaksi kysymystä tuen tarpeellisuudesta lapselle säästäessä sekä avoin kysymys. Ensimmäinen kysymys käsitteli sitä, kokevatko vanhemmat tarvitsevansa tukea lapselle säästäessä epävarmoina aikoina. Selvä enemmistö, 95 prosenttia, vastasi etteivät tarvitse tukea. Vain 5 prosenttia, eli 7 vastaajaa koki tarvitsevansa tukea epävarmoina aikoina. Kysymykseen vastasi 132 vanhempaa.

Jatkokysymyksenä vanhemmilta kysyttiin, millä tavoin he ovat saaneet tukea lapselle säästämässä epävarmoina aikoina. Kysymys keräsi 107 vastausta. Vastaajilla oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja ja niitä tuli 132 kappaletta. Tulokset ovat esiteltynä alla olevassa taulukossa (11). En ole saanut tukea oli oletetusti yleisin vaihtoehto ja 52 prosenttia vastasi näin. 36 prosenttia oli itse hakenut tietoa säästämisestä ja 17 prosenttia keskustellut läheisen

kanssa. Pankki oli antanut neuvoja 8 prosentille ja 9 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon muu. Vastajien omat kommentit käsittelivät muun muassa omia aikaisempia kokemuksia säästämisestä. Säästäminen oli osalle työn puolesta tai pitkän sijoitustaipaleen vuoksi tuttua, mutta sosiaalinen media ja podcastit olivat myös suosittuja tapoja saada lisätietoa aiheesta. Facebook ryhmä Vauras nainen mainittiin, sekä podcastia Rahapodi keuhuttiin hyväksi. Vastauksissa myös harmiteltiin pankkien huonoa neuvontaa ja vahvaa markkinointia.

Kuvio 11: Tuen saanti lapselle säästäessä epävarmoina aikoina

Viimeinen kysymys kyselytutkimuksessa oli avoin kysymys vastaajille, jotka halusivat jättää vallinnaisen kommentin tai palautteen. 22 vanhempaa avasivat omia ajatuksiaan ja mielipiteitä lapselle säästämisestä. Suurin osa kommenteista käsitteli rahan riittävyyttä. Vanhemmat harmittelivat muun muassa sitä, etteivät rahat riitä lapselle säästämiseen toivotulla tavalla. Kasvaneet kustannukset olivat venyttäneet kukkaroita ja mahdolliset ylimääräiset rahat menivät perheen yhteiseen puskuriin pahan päivän varalle. Vanhemmat kuitenkin aikoivat aloittaa säästämisen heti, kun rahatilanne sen sallii. Osa vanhemmista säästivät pieniä summia lapselleen, vaikka sekin saattoi olla haastavaa. Myös lapsilisät sekä lahjarahat säästettiin usein lapsen omalle tilille, jotta niitä ei tulisi käytettyä heti.

Useat vastaajat avasivat säästämis- ja sijoittamiskäyttäytymisiään tarkemmin. Lapselle säästäminen koettiin erittäin tärkeäksi, koska se antaa lapselle hyvät eväät tulevaisuutta varten. Rahakasvatuksen merkitys nousi myös esiin ja vanhemmat toivoivat lapsen jatkavan sijoittamista myös itse, jotta hänellä olisi hyvät vaurastumismahdollisuudet. Etenkin passiivinen sijoittaminen oli suosittua, niin rahastoihin kuin osakkeisiin, koska se on helppoa ja vaivatonta. Sijoitusvakuutus koettiin myös hyvänä vaihtoehtona, koska lapsi saa sijoitukset tullessaan vanhemman valitsemaan ikään.

Suurin osa kommenteista avoimeen kysymykseen käsitteli säästämistä, mutta sain myös palautteita kyselystä. Kysymykseen, jossa käsiteltiin säästettäviä summia lapselle kuukaudessa, olisi toivottu vastausvaihtoehto 0 euroa, mikä olisi voinut tarkoittaa säästämisen tauottamista. Myös kysymys numero 12, eli kuinka epävarma maailmantilanne on vaikuttanut lapselle säästämiseen, koettiin epätarkaksi.

5 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymys oli, kuinka epävarma maailmantilanne vaikuttaa lapsille suunnattujen säästöjen määrään. Apukysymyksien avulla selvitettiin miten vanhemmat säästävät lapselleen, minkä suuruisilla summilla vanhemmat säästävät lapselleen sekä ovatko vanhemmat saaneet tukea lapselle säästämiseen ja sijoittamiseen epävarmoina aikoina.

Tutkimustulosten perusteella epävarmalla maailmantilanteella ei ole suurta vaikutusta lapselle säästettäviin summiin. Suurin osa vanhemmista pystyivät jatkamaan säästämistä entiseen tapaan. Vastaajista ainoastaan yksi oli lopettanut säästämisen kokonaan ja 9 tauottanut säästämisen. Yleisin säästösumma nyt sekä ennen inflaation kiihtymistä oli 10-40 euroa kuukaudessa. Huomiota herättävää on, että pienten kuukausisummien säästäminen oli yleistynyt, mutta 71-100 euroa säästävien määrä oli laskenut reilusti.

Epävarma maailmantilanne ja sen myötä kiihtynyt inflaatio ja korkojen nousu on kuitenkin vaikuttanut suurimpaan osaan lapsiperheistä ja enemmistöllä jää vähemmän ylimääräistä rahaa käytettäväksi kuin ennen. Vanhemmat eivät kuitenkaan halua tinkiä lapselle säästämisestä, mutta osa heistä joutuvat niin tekemään rahan riittämisen kannalta.

Tämän tutkimuksen mukaan rahastosäästäminen lapselle on erityisen suosittua. Vanhemmat ovat hyvin tietoisia inflaation vaikutuksesta rahan arvoon, minkä vuoksi suurin osa suosii lapsen varojen sijoittamista. Osakesijoittamista suositaan sen hyvän tuotto-odotuksen vuoksi ja vanhemmat, jotka päätyvät säästämään lapselle pankki- tai säästötilille, tekevät sen puuttuvien sijoitustaitojen sekä riskittömyyden vuoksi. Vanhemmat, jotka eivät säästä lapselleen, ovat myös harkinneet säästämisen aloittamista useammin viime vuoden aikana kuin aikaisempina vuosina.

Vanhemmat eivät koe tarvitsevänsä tukea pankeilta lapselle säästämiseen tai sijoittamiseen epävarmoina aikoina. 52 prosenttia vanhemmista eivät saaneet tai hakeneet tukea, ja yleisin tapa saada tietoa säästämisestä epävarmoina aikoina oli hakea tieto itse. Vanhemmat keskustelvat myös useammin läheistensä kanssa, kuin pankin kanssa.

5.1 Pohdinta

Opinnäytetyön aiheen valinta oli yksi helpoimmista opinnäytetyön vaiheista. Kiinnostus lapselle säästämistä sekä sijoittamisesta oli suuri ja lapsiperheitä lähestyminen tutkimusmielessä tuntui luonnolliselta. Tutkimusongelman määrittäminen käsittelemään rahasummia oli itselleni toivottua, koska olen aina ollut erityisen kiinnostunut lukujen käsittelystä ja numeerisista tiedoista. Tämän vuoksi määrällinen tutkimus tuntui hyvältä vaihtoehdolta.

Teoriaosuuden tekeminen oli opinnäytetyön haastavin prosessi. Olennaisen ja tarpeellisen tiedon löytäminen ei ollut itsestäänselvyys ja käytin suhteellisen paljon aikaa teorian suunnitteluun. Pyrin käyttämään alan kirjallisuutta mahdollisuuksien mukaan, mutta useassa kohdassa sain tuoreempaa tietoa internetin avulla. Asiantuntijoiden mielipiteet ja ajatukset säästämistä kiinnosti kovasti, minkä vuoksi niitä on tuotu esiin tässä opinnäytetyössä ahkerasti. Pyrin aina varmistamaan lähteiden luotettavuuden tarkasti, sekä tarkistin tiedon oikeellisuuden muista lähteistä.

Tutkimuksen teko oli opinnäytetyön mielenkiintoisin vaihe. Kyselylomakkeen luonti osoittautui yllättävän yksinkertaiseksi ja olen tyytyväinen sen ulkoasuun sekä vastaajien määrään. Lukemalla muiden opinnäytetöitä sekä haasteista saada tarpeeksi vastauksia aiheutti pientä jännitystä, mutta mielestäni 136 vastaajaa tutkimuskyselyyn oli hyvä määrä kohdallani. Kyselyn jakaminen kahteen eri ryhmään Facebookissa oli myös erittäin järkevää, koska sain laajemmin vastauksia. Muun muassa vastaajien tuloluokat jakautuivat tasaisesti ja vastauksia tuli sekä pitkään lapselle säästäneiltä, että hiljattain säästämisen aloittaneilta.

Suurin osa, eli 90 prosenttia vastaajista säästi jollain tapaa lapselleen, mikä oli yllättävän suuri määrä. Aikaisemmissa tutkimuksissa oli ollut yleistä, että noin puolet suomalaisvanhemmista säästävät lapsilleen. On mahdollista, että erityisesti lapselle säästävät kiinnostuivat tästä kyselystä ja sen vuoksi vastauksia tuli laajemmin heiltä. Sijoituskerho-ryhmän kautta tuli luultavasti paljon vastauksia lapselle säästävilta, koska ryhmän jäsenet ovat tietoisia sijoittamisesta. Noin puolet vastauksista kyselyyn tuli Huhtikuiset 2020-ryhmän kautta, eikä ryhmä käsittele millään tapaa varallisuutta. Sen vuoksi oletan vastausten jakaantuneen oikein ja olevan luotettavia.

Kyselytutkimuksen perusteella voidaan todeta epävarmalla maailmantilanteella olevan osittain vaikutusta lapselle säästämiseen. Vanhemmat miettivät tarkemmin, miten lapsen varoja säästetään ja sijoittaminen, etenkin rahastosäästäminen, on yleistynyt reilusti verraten aikaisempiin tutkimuksiin. Esimerkiksi vuonna 2022 63 prosenttia vanhemmista säilöivät lapsen säästöjä tilillä, 43 prosenttia sijoitti rahastoihin ja 13 prosenttia pörssiosakkeisiin (Nordea 2022, Ekonomit 2022 mukaan). Tämän tutkimuksen perusteella sen sijaan 68 prosenttia vanhemmista säästivät rahastojen kautta ja vain 60 prosenttia säilöivät rahoja tilillä. Osakkeisiin sijoittavien määrä olisi myös reilusti isompi, 26 prosenttia.

Kokemuksen perusteella tekisin nyt muutaman muokkauksen kyselytutkimukseen. Kysymyksiin 13 ja 14, jotka käsittelivät lapselle säästettäviä kuukausisummia, olisi pitänyt lisätä vastausvaihtoehto alle 10 euroa kuukaudessa. Kyselyä tehdessä ajattelin liikaa lapselle sijoittamista, jolloin minimisumma on yleensä 10 euroa. Tilille säästäjät voivat tietenkin laittaa alle 10 euroa kuukaudessa lapsen tilille. Tästä tuli myös kommentti yhdeltä vastaajalta, joka olisi toivonut olevan vaihtoehto heille, jotka ovat tauottaneet säästämisen lapselleen. Lisäksi kysymykseen 14, joka mittasi nykyhetkessä tehtävien säästösummien määrää olisi pitänyt olla vaihtoehto heille, jotka eivät säästä lapselleen. Tulosten analysointi oli hieman vaikeampaa, kun kysymyksessä, joka käsitteli säästösummia ennen inflaation kiihtymistä, oli vaihtoehto heille, jotka eivät silloin säästäneet lapselleen.

Viimeiset kysymykset saatettiin yleisesti kokea vaikeammiksi, minkä vuoksi vastausmäärät laskevat hieman kyselyn edetessä. Erityisesti kysymys 12 saattoi olla haastava ja sen olisi voinut muotoilla paremmin. Se antoi kuitenkin tärkeän tiedon siitä, kuinka moni on tauottanut säästämisen tai lopettanut säästämisen kokonaan. Kyselytutkimus keräsi kuitenkin pääsääntöisesti positiivista palautetta ja vanhemmat avasivat erityisesti lapselle säästämisen tärkeyttä avoimen kysymyksen kautta.

Tämän opinnäytetyön aihetta voisi tutkia edelleen monella eri tapaa. Luotettavuutta voitaisiin lisätä suorittamalla myös laadullinen tutkimus aiheesta. Vanhempia sekä sijoitusasiantuntijoita voitaisiin haastatella, jolloin saataisiin tarkemmin esille syitä tietyille käyttäytymiselle. Lisäksi maailmantilanne muuttuu ja inflaatio sekä korkotasot vaihtelevat. Inflaatio ja korot ovat lähteneet pieneen laskuun tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikana, mutta arvioita tulevasta on mahdotonta antaa. Sen vuoksi lapselle säästämistä voidaan aina tutkia sen hetkisen maailmantilanteen vaikuttamana. Itse olisin erityisen kiinnostunut tutkimaan, kuinka lapsen ikä vaikuttaa tapaan säästää lapselle.

5.2 Validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimus on pätevä, eli validi, silloin kun on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Tutkijan tulee laatia kyselytutkimus huolellisesti, jotta tutkittavat ymmärtävät asiat samalla tavalla, kuin tutkija. Tämän vuoksi on tärkeää tarkkaan määritellä käsitteet ja muuttujat. Tutkimuksen luotettavuus, eli reliabiliteetti kasvaa, kun on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä on tarkoitettu. (Vilka 2021a, Määrällisen tutkimuksen arviointi.)

Määrällisessä tutkimuksessa on tärkeää huomioida otoksen laatu ja koko, vastausprosentti, huolellisuus lomakkeen teossa sekä mittausvirheiden arviointi. Yleisesti ottaen suurempi otoskoko on aina luotettavampi, koska silloin yhden vastaajan puutteelliset tiedot tai vastaamatta jättäminen ei vaikuta tutkimustuloksiin. Yksinkertaiset analyysit ei kuitenkaan vaadi yhtä suurta otoskoko, kuin monimutkaiset analyysit. (Vilka 2021b, Kokonaisluotettavuus.)

Kyselytutkimuksesta pyrin saamaan mahdollisimman luotettavan suurella otoksella ja hyvällä vastausprosentilla. Sen tavoittamiseksi tein kyselylomakkeen helposti ymmärrettäväksi ja suhteellisen lyhyeksi, sekä lähetin lomakkeen muutamalle testihenkilölle ennen kyselyn julkaisua. Kun kysely oli korjattu testihenkilöiden kommenttien perusteella, julkaisin sen kahteen oleelliseen Facebook ryhmään. Vaikka pyrin saamaan vastauksia laajasti erilaisilta vanhemmilta, on kuitenkin hyvä huomioida näiden ryhmien mahdolliset vaikutukset tuloksiin. Sijoituskerhossa ollaan perehtyneitä sijoittamiseen ja huhtikuiset 2020 ryhmässä on vanhempia, joilla kaikilla on ainakin alle 4-vuotias lapsi, mikä voi vaikuttaa tuloksiin. Vaikutuksia yritin pienentää näiden ryhmien yhdistämisellä ja taustakysymysten avulla varmistin, että vastauksia tuli eri elämäntilanteissa olevilta.

Kyselyssä vastaajat olivat täysin anonyymeja ja tiedotin tarkasti, miten kysely toimii ja mihin tarkoitukseen se on. Kysymykset valikoituivat sellaisiksi, jotka antavat mahdollisimman tarkat vastaukset tutkimuskysymyksiini. On aina olemassa riski saada vääristyneitä vastauksia internetkyselyllä, mutta uskon suurimman osan vastauksista olevan luotettavia. Taustakysymysten sekä muutaman toistuvan kysymyksen avulla virheet olivat havaittavissa tarkan analysoinnin vuoksi. Onnistuin saamaan 136 vastausta, mikä on mielestäni hyvä ja riittävä määrä opinnäytetyölle.

Lähteet

- Danske Bank. 2019. 40 prosenttia suomalaisvanhemmista kertoo säästävänsä lapselleen - sijoittaminen yleisempää nuorilla vanhemmilla. Viitattu 28.11.2023. <https://danskebank.fi/sinulle/artikkelit/2019/11/40-prosenttia-suomalaisvanhemmista-kertoo-saastavansa>
- Danske Bank. 2023. Taloudellinen mielenrauha 2023: Keskituloisten huoli rahojen riittävydestä kasvaa jyrkimmin jo toista vuotta peräjälkeen. Viitattu 27.11.2023. <https://danskebank.fi/sinulle/artikkelit/2023/07/keskituloisten-huoli-rahojen-riittaevyydestae-kasvaa>
- Digi- ja väestötietovirasto. 2024. Milloin alamme seurata alaikäisen omaisuuden hoitoa? Viitattu 5.2.2024. <https://dvv.fi/milloin-alamme-seurata-alaikaisen-omaisuuden-hoitoa>
- Eduskunta. 2022. Valmiuslain käyttöönotto korona-aikana. Viitattu 14.1.2024. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oi-keus/LATI/Sivut/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa.aspx
- Ekonomit. 2022. Tutkimus: Lapsille kerättyjä säästöjä makuutetaan pankkitileillä. Viitattu 6.1.2024. <https://www.ekonomit.fi/tutkimus/tutkimus-lapsille-kerattyja-saastoja-makuutetaan-pankkibileilla/#f137c80b>
- Euroclear Finland. 2023. Tilastot - Osakesäästöt. Viitattu 15.1.2024. https://www.euroclear.com/finland/fi/statistics/equity-savings-accounts.html#content_title_1483753473
- Euroopan keskuspankki. 2022. Miten EKP:n koronnosto vaikuttaa arkeen? Viitattu 12.1.2024. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/interest_rates.fi.html
- Euroopan keskuspankki. 2023. Mitä on inflaatio. Viitattu 11.1.2024. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.fi.html
- Heikinheimo, H. 2023. 10 vuoden säästämisellä 40 vuoden eläkesäästöt? Sijoittaja. Viitattu 9.1.2024. <https://www.sijoittaja.fi/53597/korkoa-korolle/>
- Huhtaniemi, J. 2023. Lapset ja nuoret osakesijoittajat ostolaidalla - Näin suuri on heidän keskimääräinen osakesalkun koko OP:llä. Kauppalehti. Viitattu 15.1.2024. <https://www-kauppa-lehti-fi.nelli.laurea.fi/uutiset/lapset-ja-nuoret-osakesijoittajat-ostolaidalla-nain-suuri-on-heidan-keskimaarainen-osakesalkun-koko-oplla/289bc6c7-5e9b-405c-ac0b-efb0b4cb2213>
- Hämäläinen, K. & Oksaharju, J. 2016. Sijoita kuin guru. Helsinki: Oksaharju Capital Oy.
- Järvinen, J. 2022. Ajallinen hajauttaminen kannattaa epävarmuuden vallitessa. Viitattu 9.1.2024. <https://finlandiagroup.fi/ajankohtaista/ajallinen-hajauttaminen-kannattaa-ep%C3%A4varmuuden-vallitessa>
- Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. Alma Talent.
- Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas: Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananoja, H., Korhonen, M., Kuusisto, T., Nieminen, K. & Soinne, K. 2023. Inflaatio ja korkojen nousu kurittaneet kotitalouksia - miltä tilanne näyttää esimerkkiperheiden näkökulmasta?. Tieto & Trendit. Viitattu 11.1.2024. <https://www2.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/inflaatio-ja-korkojen-nousu-kurittaneet-kotitalouksia-milta-tilanne-nayttaa-esimerkkiperheiden-nakokulmasta/>

Kansalaispulssi. 2023. Verkkokysely 7.6.-12.6.2023 15-74-vuotiaat mannersuomalaiset. Valtioneuvosto. Viitattu 14.1.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/kansalaispulssi-huolivenajan-hyokkaysodan-vaikutuksista-kasvoi-selvasti-kesakuussa-tuki-pakotteille-pysynyt-vahvana>

Kauppa liitto. 2023. Tutkimus: Nuoria ja pienituloisia huolettaa maailmantilanne, fyysisissä myymälöissä halutaan käydä, kauppojen keräämä asiakasdata jakaa mielipiteitä. Viitattu 11.1.2024. <https://kauppa.fi/uutishuone/2023/02/08/tutkimus-paljastaa-nuoria-ja-pienituloisia-huolettaa-maailmantilanne-fyysisissa-myymaloissa-halutaan-kayda-kauppojen-keräämä-asiakasdata-jakaa-mielipiteita/>

Kauppila, K., Puttonen, V. & Repo, E. 2020. Miten sijoitan rahastoihin. Helsinki: Alma Talent.

Koponen, H. 2024. Suuria summia omalle lapselle sijoittamalla? Tässä ovat vaihtoehdot ja niiden edut. Kauppalehti. Viitattu 15.1.2024. <https://www.kauppalehti.fi.nelli.laurea.fi/uutiset/suuria-summia-omalle-lapselle-sijoittamalla-tassa-ovat-vaihtoehdot-ja-niiden-edut/1dd7687d-f116-4081-906d-361d5a227758>

Kuikka, N. 2023. Lapselle säästäminen selkeässä kasvussa - näitä osakkeita lapsille ostetaan useimmiten. Viitattu 16.1.2024. <https://www.op-media.fi/op-uusimaa/new-pagosakesijoittaminen-lapsille-selkeassa-kasvussa/>

Kukkasniemi, T. 2021. Lapselle säästäminen hyödyttää lasta ja opettaa aikuista. Taloustaito. Viitattu 5.1.2024. <https://www.taloustaito.fi/blogit/topias-kukkasniemi/lapselle-saastaminen-hyodyttää-lastaj-opettaa-aikuista/#a9f1cc6b>

Lehtipuu, U. & Majasalmi, T. 2018. Rikastamo: Elämäsi fiksuimmat rahapäätökset. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Leppänen, N. 2022. Mitä inflaatio tarkoittaa ja mistä se johtuu? Tämä inflaatiosta kannattaa tietää nyt. OP Media. Viitattu 11.1.2024. <https://www.op-media.fi/talous/mita-inflaatio-tar koittaa-ja-mista-se-johtuu/>

Lounasmeri. 2023. OSAKESÄÄSTÖTILI, ARVO-OSUUSTILI, RAHASTO VAI SIOITUSVAKUUTUS? Viitattu 15.1.2024. <https://www.porssisaatio.fi/blog/2023/10/31/osakesaastotili-arvo-osuustili-rahasto-vai-sijoitusvakuutus/>

LähiTapiola. 2021. Kysely: Lapsiperheissä säästäminen lapselle on suosittua - tilisäästämisen suosiota on vaikea ohittaa. Viitattu 14.12.2023. <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/ajankohtaista/1509571797409/>

Mauno, H. 2023. Lapselle sijoittaminen on riskipeliä - Jasmin Hamid: ”Hyvä kasvatushetki, kun voi kysyä, mihin lapsi tarvitsee rahaa”. Kauppalehti. Viitattu 3.1.2024. <https://www.kauppalehti.fi.nelli.laurea.fi/uutiset/lapselle-sijoittaminen-on-riskipelia-jasmin-hamid-hyva-kasvatushetki-kun-voi-kysya-mihin-lapsi-tarvitsee-rahaa/1e5f098d-9aaf-412b-a903-cb98464c947b>

Myllyoja, N. & Kullas, E. 2010. Mitä jokaisen kotiäidin (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta. Helsinki: Alma Talent.

Myllyoja, N. & Kullas, E. 2020. Rahan taju. Helsinki: Alma Talent.

Mäkituomas, M. 2023. Kannattaako lapselle säästää vai sijoittaa? Yksi asia on kumpaakin tärkeämpi, sanoo Vuoden sijoittaja Jasmin Hamid - näin hän itse toimii. Kaksplus. Viitattu 19.12.2023. <https://kaksplus.fi/perhe-elama/tyo-ja-raha/lapselle-sijoittaminen-vai-saastaminen/>

Nordea. 2020. Nordean kysely: Lapsille säästetään enemmän kuin muutama vuosi sitten. Viitattu 27.11.2023. <https://www.nordea.com/fi/media/2020-12-17/nordean-kysely-lapsille-saastetaan-enemman-kuin-muutama-vuosi-sitten>

Nordea. 2021. Nordean tutkimus: Sijoitetut summat ovat lähes tuplaantuneet muutamassa vuodessa. Viitattu 10.1.2024. <https://www.nordea.com/fi/media/2021-06-22/nordean-tutkimus-sijoitetut-summat-ovat-lahes-tuplaantuneet-muutamassa-vuodessa>

Nordea. 2022a. Nordean tutkimus: Oma taloudellinen tilanne ahdistaa kolmasosaa suomalaisista. Viitattu 15.1.2024. <https://www.nordea.com/fi/media/2022-10-13/nordean-tutkimus-oma-taloudellinen-tilanne-ahdistaa-kolmasosaa-suomalaisista>

Nordea. 2022b. Suomalaiset sijoittavat entiseen tapaan sodasta huolimatta - sosiaalisen vastuun merkitys kasvussa. Viitattu 15.1.2024. <https://www.nordea.com/fi/uutiset/suomalaiset-sijoittavat-entiseen-tapaan-sodasta-huolimatta-sosiaalisen-vastuun-merkitys-kasvussa>

Nordlund, N. 2018. Lapset ja raha: Talouskasvatuksen aakkoset vanhemmille. Helsinki: Alma Talent.

OP. 2023a. Euribor ja muut viitekorot. Viitattu 12.1.2024. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/lainat-ja-asunnot/korot-ja-hinnat/euribor>

OP. 2023b. Arvo-osuustili. Viitattu 15.1.2024. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/osakesijoitukset/arvo-osuustili>

Pörssisäätiö. 2023a. OSA 4: HAJAUTTAMINEN - NÄIN ALENNAT SIOITTAMISEN RISKIÄ. Viitattu 10.1.2024. <https://www.porssisaatio.fi/sijoituskoulu/hajauttaminen/>

Pörssisäätiö. 2023b. NÄIN LAPSEN OSAKESÄÄSTÖTILI EROAA TAVALLISESTA OSAKESÄÄSTÖTILISTÄ. Viitattu 16.1.2024. <https://www.porssisaatio.fi/blog/2023/05/22/nain-lapsen-osakesaastotili-eroaa-tavallisesta-osakesaastotilista/>

Rahoitus ja kasvu -katsaus. 2022. Epävarmuus, inflaatio ja Suomi investointiympäristönä. Finnvera. Viitattu 12.1.2024. https://www.finnvera.fi/sites/finnvera.fi/files/2022-05/Rahoitus_ja_kasvu_katsaus_02_2022.pdf

S-pankki. 2023. korkoa korolle. Viitattu 9.1.2024. <https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastamisen-sanakirja/korkoa-korolle/>

Salenius, S. 2023. Sijoita lapsen tulevaisuuteen. Nordea Funds. Viitattu 5.1.2024. <https://www.nordeafunds.com/fi/artikkelit/sijoita-lapsen-tulevaisuuteen>

Sijoitus rahasto-opas. 2015. Pörssisäätiö. Viitattu 16.1.2024. https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2015/05/sijoitus_rahasto_opas_2015_b.pdf

Suomen pankki. 2023a. Suomen talous on taantumassa ja toipuminen takkuua. Viitattu 15.1.2024. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/tiedotteet/2023/suomen-talous-on-taantumassa-ja-toipuminen-takkuua/>

Suomen pankki. 2023b. Hintavakaus. Viitattu 11.1.2024. <https://tilastokeskus.fi/julkaisu/cl8jw7ihr99y00dut4aa1c0dw>

Suomen pankki. 2024. Euroopan keskuspankin ohjaukorko ja 12 kuukauden euribor. Viitattu 16.1.2024. https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euribor_ek-pohj_kk_chrt_fi/

Säästäminen ja luotonkäyttö. 2023. Säästäminen ja luotonkäyttö 2023 -tutkimusraportti. Finanssiala. Viitattu 28.11.2023. <https://www.finanssiala.fi/julkaisut/saastaminen-ja-luotonkaytto-2023-tutkimusraportti/>

Tilastokeskus. 2023a. Pörssiosakkeita tai sijoitusrahastoja omisti 1,89 miljoonaa henkilöä vuonna 2022. Viitattu 27.11.2023. <https://tilastokeskus.fi/julkaisu/cl8jw7ihr99y00dut4aa1c0dw>

Tilastokeskus. 2023b. Kuluttajahintaindeksi. Viitattu 11.1.2024. <https://stat.fi/tilasto/khi>

Viisas raha. 2021. Lapselle sijoittaminen on tulevaisuuteen sijoittamista. Viitattu 6.1.2024. <https://viisasraha.fi/Oma-talous/Lapselle-sijoittaminen-on-tulevaisuuteen-sijoittamista>

Vilkkä, H. 2021a. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkkä, H. 2021b. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

von Gerich, J. 2023. Blogi: Korkojen nousu yllätti sitten kuitenkin lähes kaikki. Nordea. Viitattu 12.1.2024. <https://www.nordea.com/fi/uutiset/blogi-korkojen-nousu-yllatti-sitten-kuitenkin-lahes-kaikki>

Kuviot

Kuvio 1: Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos 2001-2023. (Tilastokeskus 2023b.)	12
Kuvio 2: Ohjaukorko ja 12 kuukauden euribor. (Suomen pankki 2024.)	13
Kuvio 3: Suomalaisten rahatilanne vuosina 2021 ja 2023. (mukaillen Säästäminen ja luotonkäyttö 2023, 6.)	14
Kuvio 4: Vanhempien bruttotulot vuodessa	24
Kuvio 5: Lasten ikäluokat	24
Kuvio 6: Miten vanhemmat säästävät lapselleen	26
Kuvio 7: Epävarman maailmantilanteen vaikutukset lapselle säästämiseen	28
Kuvio 8: Säästösummat kuukaudessa ennen inflaation nousua	29
Kuvio 9: Säästösummat kuukaudessa nyt	29
Kuvio 10: Säästösummat lapselle ennen inflaation nousua sekä nyt	30
Kuvio 11: Tuen saanti lapselle säästäessä epävarmoina aikoina	31

Taulukot

Taulukko 1: Miksi vanhemmat suosivat tiettyä säästömuotoa	26
---	----

Liitteet

Liite 1: Kyselytutkimus..... 42

Liite 1: Kyselytutkimus

Kyselytutkimus lapselle säästämisestä sekä sijoittamisesta

Hei,

Opiskelen tradenomiksi Laurean ammattikorkeakoulussa. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, jonka tarkoitus on tutkia lapselle säästämistä ja sijoittamista epävarmassa maailmantilanteessa.

Vaikka et säästäisi lapsellesi tällä hetkellä, voit silti vastata osaan kysymyksistä.

Vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja vastauksia käsitellään nimettömästi. Opinnäytetyön valmistuttua vastaukset hävitetään. Jos olette kiinnostuneita kyselyn tuloksista, löydätte opinnäytetyöni Theseuksesta sen valmistuttua.

Kyselyn vastaamiseen menee alle 5 minuuttia. Vastaattehan kyselyyn 7.2.2024 mennessä.

Kiitos ajastasi!

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua vastata

2. Henkilökohtaiset bruttotulot vuodessa

- Alle 20 000
- 20 000 - 40 000
- 41 000 - 60 000
- Enemmän kuin 60 000
- En osaa sanoa / en halua vastata

3. Lapsesi ikä / iät? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- 0 - 4 vuotias
- 5 - 8 vuotias
- 9 - 13 vuotias
- 14 - 17 vuotias

4. Säästätö lapsellesi?

- Kyllä
- En

5. Jos et säästä lapsellesi, oletko harkinnut säästämistä: (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Kuluneen vuoden aikana
- 1-3 vuoden aikana
- yli 4 vuotta sitten
- En ole koskaan harkinnut säästämistä

6. Kuinka kauan olet säästänyt lapsellesi?

- Alle 4 vuotta
- Yli 4 vuotta
- En ole säästänyt lapselleni

7. Millä tavoin säästät lapsellesi? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Käyttötilille
- Säästötilille
- Rahastosäästäminen
- Osakesijoittaminen
- Muu

8. Kumman koet järkevämmäksi lapselle säästäessä?

- Tilille säästäminen
- Sijoittaminen

9. Miksi?

10. Koetko epävarman maailmantilanteen (koronan, sotien, inflaation ja korkojen nousun) vaikuttaneen arkeenne?

- Kyllä, paljon
- Kyllä, vähän
- Ei vaikutusta

11. Miten epävarma maailmantilanne on vaikuttanut rahanne riittävyyteen?

- Rahaa jää enemmän säästöön kuin aiemmin
- Rahaa jää vähemmän säästöön kuin aiemmin
- Ei vaikutusta

12. Miten epävarma maailmantilanne on vaikuttanut lapsellesi säästämiseen? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Lisännyt intoa säästää
- Vähentänyt intoa säästää
- Säästäminen aloitettu epävarmuuksista huolimatta
- Säästäminen tauoitettu
- Säästäminen lopetettu
- Ei vaikutusta
- Muu

13. Minkä suuruisella summalla säästit lapsellesi keskimäärin kuukaudessa ennen inflaation kiihtymistä?

- 10 - 40 €
- 41 - 70€
- 71 - 100 €
- 101 - 200 €
- Yli 200 €
- Isompi summa harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- En säästänyt silloin lapselle

14. Minkä suuruisella summalla säästät nyt keskimäärin lapsellesi kuukaudessa?

- 10 - 40 €
- 41 - 70 €
- 71 - 100 €
- 101 - 200 €
- Yli 200 €
- Isompi summa harvemmin kuin kerran kuukaudessa

15. Oletko kokenut tarvitsevasi tukea lapselle säästämiseen epävarmoina aikoina?

- Kyllä
- En

16. Millä tavoin olet saanut tukea lapselle säästämiseen epävarmoina aikoina? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Olen itse hakenut tietoa
- Pankki on antanut neuvoja
- Keskustellut läheisen kanssa
- En ole saanut tukea
- Muu

17. Valinnaisia kommentteja ja pohdintoja: